

12 1/2

12. 2

177

P

El Drama en
tres actos original
y en vers de R. B. y E.

— — —

El Hombre

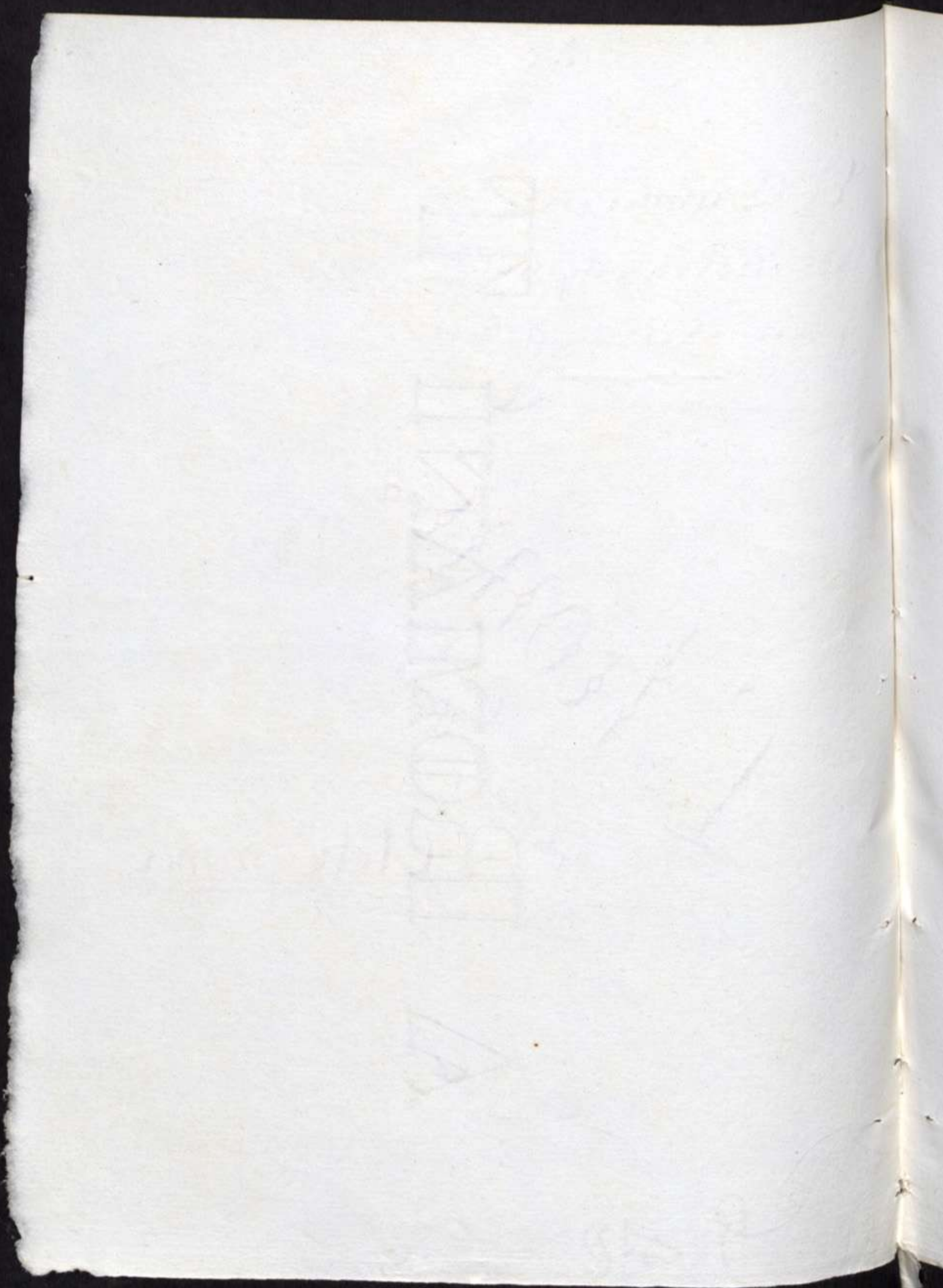
o
Politica y Honra

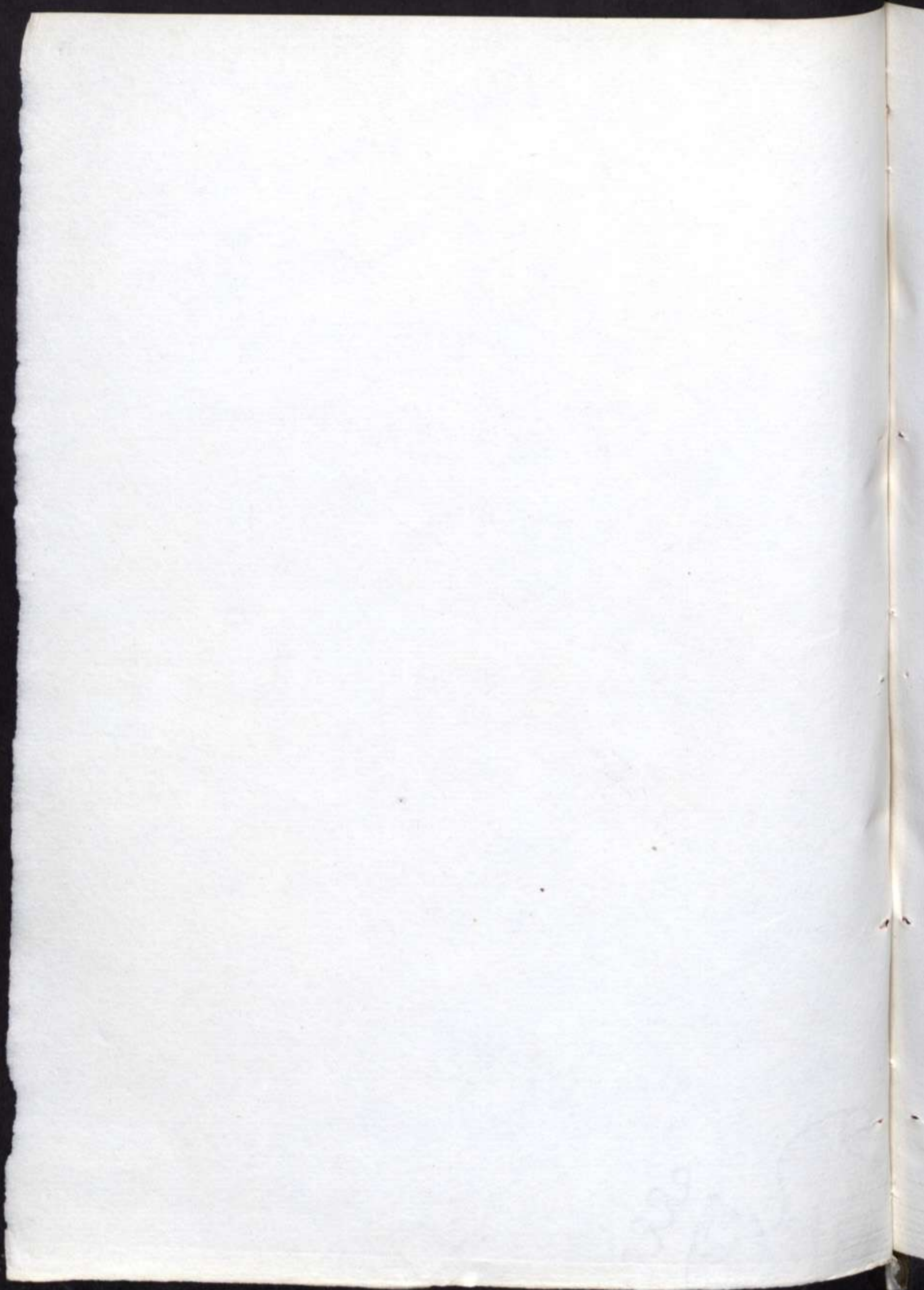
1038

Acte primer

1887

L'home.

Drama en tres actes, original

y en vers de.

D. Ramon Boodas y Estragues

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

Personas.

—

Adela.

Carlota.

Eduardo.

Aguiti.

Florens.

L' Alcalde.

Feliu.

Gran.

Lo Jutge municipal.

L' Aquacil.

—

Regidors, Propietaris, Pretendants, Empleats,
Electors, &c. &c.

L' accio te Uoch en un poble de l'
Ampurdà: Epoca actual.

—

Acte primer.

Un fardi; al fondo una pa-
ret baixa interrompida per
un rastillo de ferro practica-
ble que don al carrer; a la
dreta de la casa, ab escala
de m'armol y brana de ba-
lustris; a cada costat de la
escala una porta que don
a las habitacions baixas

de la casa; sobre cada una
de ditas portas una fines-
tra ab persianas verdes;
y á la izquierda gerros
de floss, arbres y un banch
rustich.

Escena 1.

Agrupati, sentat al banch y fessant
molt satisfet. Llorens, recollit á
la brava de la mala y molt de
mal humor; y aviat Felix pe'l
fondo ab una gran safata de un
crocan y altres dolces.

— — —

Agu: No, no; per res curt com
es, es llest, y fa un bon criat.

Mo: Que may respon acertat.

Agu: Ja ho dir; vejas com m'
ha entès.

Feliu.

Feli: Molt bé està.

(Dirigitis à la rosa)

Agu. Feliu.

Feli: Unyt lliuras.

(Presentant la safata)

Agu. Rich y elegant.

Feli: Perdi cuidado.

Agu: Crocàn...

digne d'un rey.

Jel: Molt bé diu.

Ag: Fruytas y vins... per supuerto...

Jel: Servidor.

Ag: Bacuyts, garnatge
llangonissas y formatge....

Jel: No's camí.

Ag: És tot al seu pueyto.

Jel: Ab molt gust.

Ag: Porta aipo' a' dal,

y fa't dirá la senyora...

Jel: No hi ha de que...

Ag: Tot... a l'hora.

Jel: Per molts anys.

(Entra en la casa.)

Escena = 2^a

Agusti y Lorens.

Ag:

(Mient desatisfacció.)

Molt bé!

Llo:

(Loch y veni cambia de posició)

Molt mal!

Ag: Saja, estai molt reganyós!

Llo: Dit pòs tu qu' estai alegre!

Ag: Fui, tot lo blanch, hoveus negre.

Llo: Y tu, tot lo lleig, hermiós!

Ag

(Formaliantre)

Perquè ho dius?

Llo:

(En actitud de ciència)

Fui, perquè ho dius!

Ag: Jo sempre tiraré avant

los meus compromisos, tant
si renègas, com si rius!

Ja ho sabs, Lorens!

Llo.

(Cap a n'ell per fer-lo parlar.)

Si! ja ho sabs!..

Que se' fo? Si no dius més,
t'he de dir... que no se' res.

Ag.

(Alantre)

Vaja; escòlta, y lliquem cap.

Llo.

Parla; que no podràs dir
que 'l teu bon germà Lorens...

Ag.

(Interrump)

Si enrahónas tu....

Llo.

(7)

Ja comprens!...

Ag. Sequeix,

184

(Desistint de dir lo que volia)

Llo.

(Reprimintre)

Digas, Agustí,

Ag. Mira; desegur vindrà
molta gent avuy a veure
al Diputat.

Llo.

Es de creure.

Ag. Per lo tant s'emplenarà
la sala, l' recibido,

y l' fardi... y tota la casa.

Llo. Es dir...

Ag.

(Interrump)

Que no'm fassis l' ore;
porta oberta a tothom.

Llo:

(Ab marcat d'ingust)

Bo'!

Ag: Y que no d'ingas cap ordre
contra la que jo t'inch dada.

Llor: És que....

Ag:

(Inter)

No res! Devegades
un bon dentíf de l'ordre.
Si, l'interveig... perquè es atent
t'obeheig... y no m'hi oposo,
any... que'n se espléndit gozo
no vull quedar malament.

Llor: Lo que vols...

Ag:

(Inter, ab orgull.)

Que pugan dir

lo Diputat y la esposa

185

que aqui qui es amo diiposa!
y que se obsequia y cumplis!

Llo: Que més?

Ag: Res més. No crech pas
que fassis cap grosseria
ab ell, ni ab n' Adela.

Llo: Cria

corbs, Agusti; ja ho venrai.

Ag: Que vols dir?

Llo: Si no m'entens;

no es culpa meua; ab aipo...

Ag: Ja veig a hont vas.

Llo: Potres no.

Ag: Potres si!

No: Agustí...

Ag (Enter.)

Morens!

No: (Enfadat)

Pres!...

Ag: (Per convencença)

L' Eduardo es diputat,
degut a la meua influencia
en lo país, y'n conciencia
ell ab mi no pot se ingrát.
Si li demano un favor,
interessantme p'algú,
me'l farà, o bé per ningú
pot senti afecte l' ieu cor.
Amichs de tota la vida

186
com 10m, y sempre ho serém
figurats; que no farém
l'un per l'altre deseguida?
Tot. Y aipò no aquí's concreta;
que'es natural, si bé's nota,
que l'Adela y la Carlota
tinguin amistat completa;
que marits com ell y jo'
volém que nostras esposas
també's vulgarn carinyosas.
Enfi, res; deixem aipò.
Quedém en que esta' hospeda
l'Eduardo a' cara méua
y al igual que a' cara réua
pot observar.

Llo: Qué'n vas d'errat!

Agü: Per qué?

Llor: No, no; ho vols tu' així...

Agü: Pro, que t'ens? que t'imaginas?

Llo: Fu ets l'anno...

Agü: Ja m'annohinas!
semblém nens!

Llo: Jo no, tu si.

Agü: Si, que parlas sempre rotta

Llor: Si encara no t'he dit se.

Agü: Pro sembla...

Llor: Vull lo tén bé.

Agü: Donchs, parla clar.

Llor: Donchs, escolta.

Jo no t'inch pas experiència

187
política, com tens tu;
pro jo incredul... com ningú,
; Penses tu que la conciencia
es una veu que la rent
lo cor del home polítich?
Tot polítich es raquitich

(Del cor)

d'agui:

(Del cap)

d'agui, es diferent;
que a mesura que la intriga
y l'astucia li obran pas,
porta un cap... com un cabàs;
pro un cor... com un ull d'ortiga.
Ay,
s'comprén que sigui així

tot qui vulga fer carrera,
que aquesta es la gran manera
de viure sobre 'l pais.

y 'l pais... sempre innocent,
tan content, enganya 's deipa;
paga,... no cobra... y si 's queipa,
sempre tant y malament.

y may se li don 'raho,
per més qu' ab ella alii 'l crit...
la bonafe... si ha existit,
era en temps de la picó.

No cantis ab l'amistat,
ni ab gratitut, ni ab promeras;
que tot aipo son pimpleras
que a Madrid may hi han entrat.

perquè s'acut al més tardo 133
allò de - Amich meu! Diiposa!

si' elegit; ja es altra cosa;
si te heviuto no me acuerdo...

Y si se'n ve a recorda'

no es per fer-te cap favor;

com ara, que, pe'l calor,

tot hom de Madrid se'n va,

ell ve aquí a passar l'estiu,

duent sa dona, com es fuit,

y explotante, qu'es un gust;

vet aquí tot lo motiu,

y ab compliments, ab ecres,

y elogis de tu, y rondallas,

te farà fer moltes riallas

que seran penes després.

Y aiçò 't passarà, Agustí;
perquè 'l món aripis ho dona,
la política... es molt bona;
pro no per tu, ni per mi.

Ara, 'l que vulgas faràs;
jo' he dit, com qui explica un
lo que ié, y lo que fa al cas. ^{cuento,}

si no vas, donchs previngut
y 'l bon cor no reprimeixes

diré, quan senti que 't queixas,

qui famlega s'ha rebut.

Ag: Be; qu'has dit, al cap y al fi?

vulgaritat; ni'nigüera

rei concret.

Llo: No hi há manera....

189

Ag: Vaja, parlas... perquè si
i ja qu'ets tan desconfiat,
no'n fassis alguna encara;
que tu, en posant mala cara,
compromets al més pintat.

Llo: No, no; mira, tu cuipi ho vols...

Ag: Vull que, devant de la gent
sigas amable y atent,
no reganyós, como te 10th,

Llo: Bo!...

Ag: I vull qu'entengas que jo
no vull perdre la influencia,
per obrar tu ab imprudencia,
y hanta... ab poca educació!

Llor. No!... Que més! Ja hi ets posat;
ni has de renyar-me endavant.

Ag. ^(Crech)
Crech que m'has entès.

Llo. Bastant.

Pro, y tu a mi?

Ag. ^(Ab despit y sentanties)

Mansa!

Llor. ^(Sentintre ofer)

Es veritat...

fer favors a besties, y...

Ag. ^(Gntir)

Llorens!...

Llor. No; detu no m'queipo...

(Demi; per burro ho merceipo!)

{ Agusti's domina y para de
moment la cara rissuenya
vegent venir a l'Alcalde pe'l
fondo.

Escena 3^a

Agusti, Lorens y Alcalde.

Alc: Don Lorens!... D. Agusti!...

Llor: (Fa'n temim un!)

Ag

(Altraire y encaipant ab ell.)

Hola, Alcalde!...

Ja ve' a' venire al Diputat?...

Alc = Si senyor... Es di' a' enterarme

de si esta' per rebre ja;
per venir luego... d'ofici...

en corporació.

Ag: Babal.

Alc: Y si ab tot l'Apuntament,
y 'ls amichs, y 'ls empleats,

Ag: Just.

Alc: No se' pas si es de rubrica;
pero crech que sempre es del cas
donar tota la importancia
al nostre representant,
a un legislador, a un pare
de la patria, a un de 'ls pilars
que sostenen l'edifici
de la Espanya lliberal,
ben governada, pacifica,
rica, forta y sempre gran!

Alg. Bravo, Alcalde; això m'agrada!¹⁹¹

qui honra a 'ls altres, es honrat.

Alc. Tractantse del nostre digne,

generós, justiciós, franch,

ilustre y excelentíssim

sempre influent diputat,

ò no s'ha de ser patriota,

ni temi Espanyola sandu,

ò 'l poble, boig d'alegria,

de ditpa y felicitat,

la expressió del seu afecte,

del seu carinyo mes gran,

ha de veni aquí a portarli'

com un riu du l'aiga al mar.

Alg. Està... elocuent.

Al: Ho de dirho

aiyis; iom autoritat,

(Mostrant la varra)

Uritat, Don Llorens?

Mor: Si, home;

ab lo temps, voite' farci

cartera; si no li clavan

algun dia un estofat...

o no 'l fissan a prellis'

que no se'n adonava;

que aipo de se' ab gutallal de...

ningu en va vol mal de cap.

Ag: Llorens!...

Al: Si diubé: ió' Alcalde...

y m'agrada, la uritat,

Mano al poble, y l'administrador;
faig pagar... ó executar;
clavo multas, poso arreitos;
las tabernas y 'ls hostals
faig tancar, quan vull qu'
tanquin;
nego ó donch permis pe 'ls balls;
de 'ls locals del municipi
las subaitas yo las faig;
faig las llistas d'electors;
faig la junta pericial;
faig reparos, y presupuestos
faig acorts, que ningú ho sab
paso officis, y contentos;
cuant me sembla del cas

crido a' ls regidors, ni ho firmen
y aqui gloria y despres pau.
Miri donchs, si es bo se' Alcalde,
ni si algu me'n treuça may;
ca!... aqueixa vara, 'ls meus
fills

y 'ls meus nets l'han d'heretar.

Ag:

(A Llorc.)

D'aipò se'n diu... un Alcalde!

Llorc.

(Ab desprecí)

D'aipò!... y d'allo... un Diputat!

Alc: Ah, te raho... ¡Ha de cansar bé
tu senyoria!...

Ag:

Ha passat

tota la nit... com un àngel.

Llo: Com un dimoni, roncant!

193

Alc: Celebro molt...; Y ve' gayre content de Madrid...; No sab pas si porta despatxada pe'ls carrichs las credencials?; Si'ns ha fet rebair per forra la contribucio de sal, y'ls censums, y la matricula?; No ha pas dit si'ns ha lograt fe' l tramvia, y'ls dos ponts, que faltan al cami ral?; Fa saber que' ell tot aiyo va prometre.

Aq:

Oh!..!!

Llo:

Aiyo ray...

lo prometre no fa pobre.

Atj. No ha promes, y ho cumplira!

(A Llorenç)

Al. Pro... no ha cumplert encara.

No ho deu despatpat?

Atj. Neyam...

podria ser...

Llo. Si, podria

ser; pro, uafá no sera.

Atj. Se' que ha dut alguna cosa;

no se' cosa ni tot, ni part;

pro escribint ell deud aquí;

tot lo que's vulga vindrà.

Llo. Si no's queda pe'l camí.

Atj. Fa arribas a ser perat!

Farias d'upta... al meu credul, 194

(Al Alcalde)

No'n fau cas.

Alc= Favura;

si fo, cuipis com som Alcalde
for Diputat... al instant
voldria que'm despatessen
las oficinas d'alla'
tot lo meu. Agafaria
las ordres, las credencials,
los expedients, y... au! au!
escriu! te! firma! ris! rast!
vinga ana al dimitre; firmi!
poti aqui 'l sello! en devant!
vinga un solre! A Don... fulano!

au! al correu! y ja esta!
Atipis se fa aiçò; tot lo altre
són cuentos y patorrat.
Qui mana que' i fanni creure;
jo aiçi ho entench y aiçi
ho faiçi;

pe'ls amichs, tot lo que vulgan,
pe'ls contraris, cop de pal!

Llo = Y es un liberal de marca!

Viva la moralitat.

Alc = Si fo fos diputat... crequi'u
que ningú ataria l'caps,
y despres que an tornaria
de Madrid, com ara ell fa
voldria que'ls electors

195
m' adoresin com a un sant,
y'ls enemics s'amaquessin
com ratas al senti'l gat;
perque, vaja, la politica
es sols l'art de governar.

Ag: (rient)

Molt bé!

Al: No estan al mi?

Ag: Vaya!...

completament!

Al: Si es veritat.

Llo: Tan veritat, que... senyo Alcalde....

pot ser si corrira'l pal!

Al: Y ara?...

Llo: No, res; firi sempre

pe'l dret; que diable serà'?

(Agusti vol reprendre'l)

No, no, Agusti; jo, en política...
som llech; pro contra 'ls
farsants.

(Al Alcalde)

(Se'n va per la esquerra:

l'Alcalde queda mirantlo

fins que ha desaparegut

y demostrant la sorpresa

que li han causat la pa:

ranca de florens.)

Escena 4^a

Agusti, Alcalde, aniat Adela.

Alc. D. Agusti...

Ag: Despil.

Al: (Ab la presenca usual.)
Oh...

per vostè; que per mi ray...
res m'innunta.

Ag: Ya' mi menos.

Alc. Ah; ab lo seu permis....

Ag: Se'n va'?

Calli; esperi.

(L' Adela baixa de la
casa, Agusti va fins a la
escala y li pren la mà
per compliment de afu:
darla a baixari.)

Alc. / Demres ella.)

Ad. / Habent baixat)

Gracias.

Aq. (Ab satisfacció.)

De ves.

Alc. (Ab bronca cortesia.)

Dén la quart.

(A Agutí.)

La senyora...

Aq. Es la senyora
del Diputat.

Alc. (Altra cortesia)

Per molts anys,

senyora... diputadera.

Aq. L'Alcalde del poble.

Ad.

Ah!...

193

celebro molt de concípel.

Alc: Desd' ara pot disposar
de mi, del Ajuntament,
l' Aquacil, y 'ls empleats...
y de tot lo poble en massa;
que som franchs y lliberals,
y per boca del Alcalde
hi està 'l poble enter parlant.

Ad: Agrakeipo la fineia.

Al: No hi ha de qué

Ag: j s'ha quedat
á dalt l' Eduardo encara?

Ad: Està escribint.

Ag: Ah, fa, fa.

Al: A Madrid?

Ag: Oh, es clà; a 'ls ministres.

Ad: Pot ser sí.

Al: Oh, es natural.

Escena. 5^a

Dití, l' Aquacil.

—

Pe 'l fondo

Alqua: ¡Diu... diu...

Al: (Enter y senyalantli la senyora)

Saluda!

Alqua:

(Llevantra la gorra)

Bon dia.

¡Diu... diu... que t'inch d'aviso!

diu...à tot l' Ajuntament, 198
diu?

Al: Que 's' remuneri; que hi vaig.

(Veyent que se'n va corrent.)

Ey! Despedeixte a lo menos!...
y conforme!

Agu: Déu los quart.

Diu...que diu...que hi vaja, diu?

Al: Vés; y que sigan puntuals.

Agu. Diu!..

Al. (Enter)

Puntuals!

(L' Aquacil se'n va)

Escena 6^a

Adela: Agusti y Alcalde.

Agu: (A l' Adela que riu.)

Es l' Aguacil.

Ade: Ja ho saposo.

Alc: Li ha pocat...

Ja diipemará, senyorca

ii no se sab presentat,

toti los empleats... jo així

'ls tincn

y'ls vull, diligents y lleals;

ii no'ls despatxo, ja ho sabem,

y van mes lleugers qu'un

llamp.

Don Agusti, hasta després.

(Encaixant)

Senyora, vosté fa ho sab;

(fent cortesia exagerada)

estich a las sevas órdenes,
servidor, pot disposar.

(le'n va)

--

Escena 7^a

Adela y Aguti

--

Ag: Y be, siquim franca, Adela;
esta' encas de mal humor?

Ad. De mal humor? No senyor.

Ag: La seva cara ho revela.

Que' li passa? No senyor,

vostre sent algun nequit,
ò es que, fora de Madrid
creu amyorasse y l'anyora.
Ade. Crequi sento vivament
que's penssi mi'he d'anyorat,
quan tan agrahida he d'estat;
no li dich per compliment;
que fo guarda dins del cor
tots los obsequis rebuts....
Si al mèn marit ion deguts,
per mi ion sempre favos;
y encara.... que no es així,
que tingues motiu de pena,
aqui'm trobaria plena
desatisfacció; Agutí.

Ag: Donchs... permeti que li diga...²⁴⁰
que no ho crech.

Ad: (Sourient)

Voste 'm sofoca,

Ag: Adela, tingui a la boca
sempre 'l cor; siga can siga.

Ad: Jo dich sempre la veritat.

Ag: S'ha de obrar tal com se pensa,

Ad: No tant; que no hi ha dispensa,

ni 'l pensament just errat.

Jo podré dir; - penso aixó -

ni 'l dirho na afecte en ve;

pro d'obra 'm guardare bé,

seus saber ni es just o no.

Y com que hi ha moltes cosas

qui' enganyan per l'apariencia,
lo millor es tenir prudencia:
hi ha erradas... molt dolorosas.

Ag: Francament, estich notant
que la conversacio' pren
un giro molt diferent
del que jo estava pensant.

Ad: ¿Veru' l'pensament com s'erra
quan menos un s'ho imagina

Ag: Seguint aqueixa doctrina,
mei lo dirpte en mi s'aferra.
Vosté' esta' de mal humor,
y yo ho callo y'm sab greu.

Ad: No, Agusti... es caracter meu,
crequi; y per dirli' millor;

201

no s'ó alegre, ni expansiva,
ni amiga de boira y festa,
ni orgullosa, ni modesta,
ni vergonyosa, ni esquiva,
ni decididora tampoc,
ni amyoradissa; lo meü fins,
són portarme sempre dins,
las circunstancias y'lloch.

Atq: Perfectament; pro encara guarda
un petit recel.

Ad: No se.

Atq: Qué n'agui no hi està bé,
tampoc hi estarà l'Eduardo,
y que n'vonté comema
-fornerien'; m'anyoso: - es clá

que 'l marit la complaurà.

Ad. No faré jo tal.

Aq. No pensa?

Ad. No penso y ho iento així,
y li agrabeixo de cor
tantce hidalguia.

Aq. 'L favor

me 'l fan vostres d'esta' agui;
que la meua cara avuy
miro doblament honrada.

Ad. Doblement també obligada
me sento.

Escena 8ª

Adela: Aquiti y Carlota.

→

Car:

{ Per la puerta esquerra del
[costat de la escala y en to de brama

Ah, 'ls dos 10ls... no ho vull,

(A Agusti)

Ja sab que som molt celosa.

Ag:

(A Adela per Carlota)

Sempre la trobarai aipis...
de brama.

Ad:

(Ab intencio)

Perque' es dit pora
ab voste.

Car:

(Ab estudiada rancia de efate)

Adela...

Ag:

Aipo si!

Y qual que voste' ab l'Eduardo.

(A Carlota)

Ah; ecòtta; veni bé; ei precis,
Carlota, que tu procuris
troba' ocasions y motius
de distracció' y de recreu,
fentli paria' aquí un estiu
agradable... encara que 'l poble
don'tan y tan poch de si.

Car: Com a poble... y com amiga,
del matí fins a la nit

procurarem trobar mèdis
per paria' 'l temps ben tranquil
y alegre; qu' aquí's respira
ayre mei pur qu' a Madrid;
hi ha mei franquesa, y respecte,

no hi ha intigat ni embolics,
ni crítica l'un al altre,
tothom va pe'l seu camí,
tot es llibertat, y vida,
tot natural, rei fingit.

Ade. Ja sabem vostès qui encara
quero io filla d'agui
io ab un paira' seu cara da
y filla del pla' de Vich.

Per lo tant, ve ha de estranyarme
d'un poble franch y sencill,
ni ha de deipar d'halagarme,
satisfent lo meu desitj,

l'interés que per mi's prenen...
y que 'ls ho estimo infinit.

Ag: Vaja, donchs, vaig a mirar
si l' Eduardo encara escriu,
o que fa. Cullali' flors,
tot ensenyantli' l' jardí.

(10 u va tot content.)

Escena 9ª

Adela y Carlota.

—

Ad: (No hi ha dubte, no es hermosa)

Car: (Pot ser rica... pro no es guapa)

Ad: Carlota; jo necessito

un'amiga de confiança...

y crech en voste tenirla.

Car:

(Sorpresa)

Adela!..

204

Ad. Comprendre qu'estranya
que per entaular conversa
comenci ab semblants paraules;
pro sentí dins del meu cor
una pena molt amarga!..
una tristora invencible!..
un presentiment que im mata!

Car: (Ja m'ho temia!..) Pot ser
una causa... imaginaria...
una infundada suposita...
una il·lusió, tal vegada.

Ad. No, Carlota; y necesito
revelarli lo que m'passa...
(Ab intenció.)

que tots voste' pot comprendre
Car: Jo?

(Demonstrant gran sorpresa)

Ad: Perquè es dona... y carada.

Car: Pot de d'ara estar segura

que viu interès me causa

lo seu malestar; y en mi

te' un'amiga... una germana

Ad: Carlota!...

(Mirantla molt ficiament

com per conceiper si es fingit

o no l'afecte quel li demonstra)

Car: (Es astuta!)

Ad:

(Molt marcat)

Excòlta;

la dona que es estimada,
y pe l'ien marit delira,
y te riquesas, y galas,
y foyas y diversions
y obsequis en abundancia...
no es ditpòsa...?

Car: Oh!..!!

Ad: Donchs, finch
tot aipò... y ió deigraciada!

Car: Qué diu ara...?

Ad: (Ab triita sorriso)

La sorpresa

no es veritat? Ja m'ho pensaba;

(cambiam de entonació)

perque creure's no podra'

que li niques fo tan franca.

(Ab sentiment creixent)

Y aquest es de franquera
que li demostro fo arca,
no es tot virtut... es equivocme;
es necessitat de l'anima;
es debilitat de clona;
es lo reprimiment que in mata!
perque 'l dolor comprimit,
ó rebenta 'l cor que 'l tanca,
ó te' de trobar surtida
entre paraulas y llagrimas!

(Plora)

Car: Per l'amor de Deu Adela;
no tiqui cuipis... tinguí calma.

206
Ad. Conech que som una tonta,
y qu' estich importunantla.

Car. No, al contrari. y crequi,
Adela...

Ad. (Inter)

Si, Carlota; pau em ralla
a tot lo dit, y 10ls queda...

(Ab to ironich)

lo d' amigas... com germanas.

Car. Pro si voste no es ditpoia....

Ad. (Ab intencio)

No ho so... y me barta que
ho sapiga.

Car. Si creu que puch serli util,
diquim lo que vol que fassa

per vostè... sens que m'expliqui
lo que crega just calharre.

Ade. (Anant a contestarli y luego
repensantse y reprimintse)

No m'ha entès... ò no havulgu
entèndrem; y li'n donch

gracias,

per tanta delicadesa.

Car: No voldria equivocar-me;

¡tal vegada l'meu marit,

ab ignorèncià, ò ab penhada

intenciò!...

Ade. (Enter)

No pensis tal!

Ja compren que m'paraula

207
li n' hauria dit jo a' voste,
pues fora jo la culpable;
perquè n' rigor may cap home,
ni en publica, ni en privada
conversació, paria 'ls limits
que la dona li senyala.

Y ha de callà, avergonyida
ni té de plora una falta!
que, ni vol, rebasta y sobra

per guardar l'honra intatpable.

Car: (Oh! valor!) Donchs... no l'entenen

ni comprenen ai pis merclada

la franquera ab la reserva.

Ad: Té molta rahe.

Car.

(Ab tota la estúcia)

No cregui arca,
com ja li he dit, que desitji
saber...

Ad. (Enter)

li tot lo que m' passa...
vostè ho sab millor que jo!

Car: Adela!...

(Sentint-se ferida)

Excena 10.

Adela = Carlota y Llorenç.

Llo: Aïpis!...

Car: Mirant al fons.

(Ap a Adela perquè

li'n veu i s'en va per
no dar a suposar a Llorenç)

No; re.

208

Llo: (Ab l'acostumat mal humor)

Alia!... alia!...

fo crech que ve' tot lo poble!

(Reparant en Adela)

Ah!... Que tal? No reparaba...

Ad: Aquí estem prenent la fresca
del jardí, per cert molt grata.

Llor: Y tot prenentla, ja'm penso
que algú la festa pagaba;
perque duas donas solas,
y una d'ellas ma cunyada,
que, gracies a' Deu, no es muda...
la estiora...

Cor: Donchs, f'enganyas.

Llo: Bé, bé; era un pensament meu

Escena II.

Adela. Carlota. Llorens.

'l Alcalde 'l jutge, 'l Agua:
cil, Regidors, Propietaris,
Pretendents, Empleats, Elec:
tors, etc etc. (del fons)

Ad: Quanta gent.

Llor: Oh, 'l poble en massa.

Lo que 'es de soroll y guerra
no'n faltara en abundancia

Ad: (del fons)

Ab permis.

209
Agu: (Adelantame)

Diu, ab permis,

diu...

Car: Endevant.

Llo: (A Carlota)

Mira, entaula

comerica ab ells.

(A Adela)

La politica,

tempora, a mi no m'agrada;

no hi puch fer més, veli-aquí.

(Sen va per la dreta)

Excusa 12.

Dits menes Morem.

—

Al: Donya Carlota...

Car: (A Adela)

L'Alcalde...

Ad: Si, ja sé.

Al: (A tots los que venen al cell.)

Feuu endavant.

(A Adela)

Finch l'honor, finch l'honor...

atta

de presentarli, senyora,

l'Apuntament... a'ls que

pagan

més contribució del poble...

a'ls empleats... a'ls... en fi,

vàses

a tot lo millor; y al Jutge,
 que 'ls pens li bera.

Ad. Mil gracias.

Jo citimo tanta atenció.

Al. (A Jutge)

Vafa adelantat y parla.

Jut. (Baix al Alcalde)

Qui, jo?

Al. (Fentlo adelantat per foray)

Es lo Jutge de pau.

Jut. Servidor.

(Fent una cortesia y tor:

mantren en darrera tot

requit y ofusat.)

Al.

(Bai a n'ell)

Parla!

Jut:

(Mitz enfadat)

Que ets afe!

Perquè m'has de comprometre?

Si ho sé, no vineh.

Al:

(A n'elles ne l'Jut)

No ho estranyiam...

que diu qu'està refredat...

y si parla gayre... 's cania.

Car: No 's troba bé?

Jut:

(Tot sofocat)

Si... senyora...

molt bé. Diipoin.

(A Alcaldes)

Passayre!

Car: Perquè no pujan a dalt?

Al: Aixo es.

Ad: Mirin, ara baixa.

Escena 13:

Dits Eduardo y Agustí.

Al: Viva 'l nostre Diputat!

Ag: Viva!

(Aplaudint)

Edu: (Desde dalt de la creata)

Gracias, senyors; gracias.
La satisfaccio que sento
dificil fosa explicarla.
Ja saben que gratitut

eterna l'meu cor lo guarda.

(Baja l'escala seguit

de D. Agustí.)

Al: Viva l'Diputat a lorts!

Tots: Viva!

Ag: (Ple de satisfacció)

Guin dia!...

Ecl: (Encaipant ab tots ells.)

¡Així veia! Hola, Alcalde!..
Senyor jutge! Don Bernat!..

Don Pau.. D. Lluís! camaradas.

Ag: Que campetzano, y que atent,
y que complert y impatiu!..

Edu: Castota... jo li suplico

dispensi, n'han sigut antes

los electors....

212

Car: Primer són

los de fora que 'ls de casa.

Ag: Y està clà.

Edu: Adela....

Ad: Si t'hi

quedat ab ella, que noi altres...

Ag: Perfectament.

Car: Hasta luego.

Ad: (A tots)

Passin-ho.. bé.

(Se'n van pe'l fondo dreta

del jardí; tots fan cortesia)

Alc: Vostes màni'an.

Ho- (Sortint de la porta de la escala,
y seguint los dia)

Lo que es fo... no hi ha remey,
finch de saber de que parlan!

Escena 14.

Eduardo, Aguti, Alcalde,
Futse, Aquacil, Regidores,
Propietaris, Pretendents,
Empleats, Electors, etc, etc.

Ag: Y be', vafa; ara es del cas
que cada hi' espon' aqui
tot lo que tinga que di'

(A Eduardo)

No es això'?

Edu. Exceh que un gran pas

han donat los electors
d'aquet districte important,
enviantme a Madrid.

Atg: Oh!... y tant!

Edu: Jo 'ls colmaré de favors,
No 's camin de demanar,
que per servirlos estich,
y per fe' aquest poble rich,
y digne de figurar,
al costat de 'ls grans pairros,
per los camins... canals... fils
telegráficus... y carrils,
que fan a 'ls pobles felisos,
Jo m'interesso en cesés
per tots los electors méus;

vostres ion... los meus herens;
jo treballa per vostres.

Ag: Bravo!

Fot1. (Aplaudint)

; Bravo!

Edu. Gracias. No

ion jo un diputat cureso;
res vull per mi, res espero,
ni res necesito yo.

Sols mon districte estimat
absorveix m'atenció tota...
y la sanch... hasta una gota
daré per la llibertat!

Al. Viva la llibertad!

Fot1

Viva!

214
Edu. Satisfaccio' mon cor sent;
y ai probarlos de moment
tot lo que' he dit, res m'ho
priva.

Alcalde.

(Trayent un ofici de la butyria.)

Al. Beio la mano.

Edu. Aquí la rebai pate'
de ls comuns; pe l'pregoné
fèssit ho públich li demano.

(li dona)

Al. Oh! de seguida! Veyén?

(Mostrant a tots)

Aquacit; que vingui aquí
il'pregoner.

Agu: Diu... Diu?

Al: (Inter)

Si!

Agu: Diu?

Al: Búical per tot arreu!

Escena 15

Dits, menys 1' Aguacil.

Agu: (Voldria que ara'n Hovens
fos aquí; però s'ho creuria.)

Edu: Alguí me va escriure un dia
sobre un embarg de l's

seus béns

fet pe'l Delegat del Banc

de contribucions.

218

Un prople: Som jo.

Edu: Paguei la contribució;

d'embarg' y gaitos n'es franew;
ja esta' resolt l'expedient
desde 'l vuyt del mes passat.

Pro: Gracias.

(Mostra desatisfacció en tot.)

Ag: (Oh! quin Diputat!

y 'n Llorens no ho veu,
ni ho sent!)

Edu: (Obrint una cartera qu'haurea

tret de la butxaca y mostrant

alguns papers.)

Aquí, tinc tres credencials,

d'una pes...

(legint)

"Don Pedro Grill."

Regi: Ah, si senyor; pe'l meu fill.

Preten. Servido.

Edu: (Demantli la credencial)

Es de iii mil rals.

Algu. Fira peipet.

Pret. (A Eduard)

Gracias tantas.

Alg: / Y'n Llorens que no es aqui!

Edu: (hlegintre un altre)

"A Don... Andrés Font.

Altre Per mi.

Gracias.

Edu: (Llegint la tercera)

"A Don... Anton Llantas."

Altr: Muy señor mío; romfo.

Edu: (Donantli)

Aquesta y la de... Andres Font
son de quatre mil.

Al: Molt bons!

Aq: (Y'n Llorens no ho ven això)

Edu: Ara 'ls pots que s'han de fe...

y'l tramvia...

Al: ¡No ha pogut
lograrho?

Edu: May me'n he dut.

del Ministre un no per se,
Aqui tinc copias... conforme

a'ls plans, tal com son trassats,
y que estan ben informats,
y aprobats, segons l'informe,
A aquestas horas fa esta
tot firmat com se desitja.

Ag: Guin Diputat!...

Al: Guina ditpa!

Ag: / En Llorens, quan ho salva'!

Edu: Lo reparto de la sal,

consum, y contribució
d'immobles... en fi, tot, se
fare' tot d'ordre, com cal.

Ja poden estar tranquils
que tindran tot lo que 'ls falta
que a Madrid hi tinc vara alta

217
y 'ls faré 'ls favors... à mils.
Tot qui estigui al meu contat
tindrà sempre un protector;
demani sempre favor;
l'honor es je 'l Diputat!

Al: Viva D. Eduardo!

Tot: ; Viva!

Al: Y viva Don Agustí.

Tot: ; Viva!

Escena 16.

Dits y l' Aguacil.

Agu. Div... que fa er aquí,
Div.

Ale. Ah! l'pregoner,
Agu. Ja arriba.
Al. Bueno.

(A Eduardo)

Ara 'ni retirem,
queja l'hem molestat massa.
Edu. Al contrari.

Al. Ara a la plassa
l'ofici pregonarem.
(A tots)

Vafa; passien endavant.
Uns. Estigan bons.

Altres. Deu los quarts

Al. Per servirlo.

Jins me'tant.

(se'n van tots)

Escena 1^a

218

Eduardo: Agustí: aniat. Felin

Edu. Crech qu'estan contents.

Ag. Oh! en gran!...

Fel. *(Que surt de la porta del costat)*

Servidor de voste!

Ag. Què?

Fel. A ca'l confiter, senyor,

hi ha encara...

Ag. Y donchs?

Fel. Servidor.

Ag. Ves.

Fel. Per molts anys.

(Se'n va corrent)

Edu: Pro; per què
fa extraordinaris per mi...
ni per l'Adela tampoc.
Ag: Per més que fari, faig poch.

Licena 18.

Eduardo: Aguti y Llorens.

Llo: (Demostren mal interès: ve pel
fondo del fardi)

He de parlar-te, Aguti.

Ag: Home! y ara justament?

Llo: Si.

Ag: No al reserva, eh?

Llor:

(A Eduardo)

Perdoni...

219

Edu: Són molt duenyos.

Ag: Re...

'L domoni'

it torba l'enteniment!

Llo: Vina, vina.

Ag: Ahont hem d'anar'?

Llo: Ahont ningú 'ns puga senti.

Ag: (A Eduardo)

Fa toro luego.

Edu: Oh... per mi...

Llo: (A Eduardo)

Culli floss... fa 's diitrensa!

(ien van per la aigüerroy)

Escena 19.

Eduardo.

—

No sé... pro es estrany aiçò.
Aquet Llorens... es un manta,
què no diu may cap paraula,
ni fa res, sense intenció.
Ell observa... y tot ho nota...
y ara, ab l'Aguti, es capaç...
Eduardo... mira que fas!
Prudència!

Escena No.

Eduardo. Carlota.

—

Car: Eduardo!

(Ab molt desitj de parlar li)

Edu: (sorpres y ab cert recel)

Carlota!...

Car: Escolta.

Edu: Y l' Adela?...

Car: A dalt,

Esta trista... fentidiada;
y es tan poch dissimulada
que's veu delluny lo seu mal.

Edu: Ha conegut?.

Car: (inter)

D'una dona
no preguntis lo talent;
ahont hi ha cor, hi ha sentiment,
l'amor al egoisma abona;
y l'egoisma natural

que 'n la dona resideix,
del home al talent misteri,
per conèixer 'l bé y 'l mal.
Edu. Ja sabs que no es culpa meua
si he vingut ab ella aquí;
tu ho vas créure millo aipi,
y he seguit la idea teua.
y la veritat, jo també
vaig créure que aipi's seria
més dissimulat.

Car: Voldria

sabé ara que pensau fé'.

Edu. Ja que ella està solre avís,
es precis obrá' ab cautela.

Car. No, Eduardo, no... l'Adela

no ha de ser per mi infelís.

Edu: Què vols dir?

Car: Què si l'amor

que'm tenias y't tenia,

y que feya temps, i'habia

ja estingit en nostre cor,

y ha fet la casualitat

que a reproduhirse tornés,

ha de ser per que perdés

fo ditpa y tranquilitat;

y per que pugat tothom

dema sospita... i saber

que he faltat al meu deber,

culbrint de vergonya l'nom

del meu marit, y he causat

lo mal de ta esposa honorada
no!.. jo puch ser... desgraciada
pro 'l meu marit deu 'e honra
Edu: (Ab desdeny)

Al fi. voluble, como totas!
quan preias d'amor esteu,
sordas a l'honra, escollheu
sols del cor las dolas notas;
pro si virtut y candor,
propis sols de la ignorancia,
recordem; cas de conciencia
feu allavors del honor!
¡Aquet es l'amor que m'ten,
y que tan dius que ab mi
t'liga?

212
Car: La consciencia...ò lo que s'iga,
combat a' lls meus sentiments!

Edu: La consciencia!...; Qui no sab
qu'es la fe' ab que reproduhim
un desitj que reprimim,
ò algun fet qu'hem dut a' cap?
Imatge agradable, ò no,
segons nostras conveniencies.
Vols fer grata la consciencia?
don' al cor satisfaccio'.

Car: Jo no't puch pas contestar;
pro'm fora molt felis
si't pogués lliure estimar!

Edu: Lliure es la dona de si,
com lliure es l'home en lo mon;

com tots los sèrs lliures són
en son obrá y son senti,
Hi ha en lo cap la inteligencia
que don' al cor fe' y constancia,
y es tan sols crassa ignorancia
la verdadera ignoencia.
Mira, ninó, un tendre infant;
tot pureza y candidez;
Per qué es d'ipis?... sols per que' es
completament ignorant.
Fú que de tenir t'aprecias
cor amant y clar talent,
no ofequis al sentiment,
no't confongas ab las necias.
Sobre la preocupació'

de hipòcrita multitud
s'alsa, tota pulcritut,
la soberana rahó.

Si'l teu cor lliure glateix
y a la rahó posas trava,
seràs... com totas, esclava!...

no't queixis; calla y sufreix.
y'l mon, estúpil, dirà

llavors - es honrada; es bona.

Set: aquí perquè la dona
sempre subjecta estarà!

y vet: aquí clà y precis

si es sols la dona.. una cosa!

Qui sent y'l cor li fa nosa,
per força ha de se' infelis.

Car: Terrible estás, com tu sol,
¿Es dir que sempre la ratio
ha d'apoyá a la passió?...
¿y donchs, perquè l'home vol
en sa dona honra y virtut?

Edu: Perquè es per ell conveniencia
Es la vil juris-prudencia
encar de la esclavitud!
Es lley qu'encar pe'l seu mal
la dona, ilusió, respecta...!
¿Qué molt, si ja naix subjecta
a la férula social.
y estan com esta dotada
de facultats, lo mateix
que l'home, sols ella creix

224
sens' drets, y á 'ls debers lligada!
Ficsa com llum d'un astre
que, per trista, encara sobra,
té sempre la vista á sobre
d'una societat madrastra!
Si arriba á estimá... es deliri...
ó es crim!.. Deu calla y sufriu,
d'home estima, y ja ho pot dir,
sens' que'n cara'l mon li tiri.
Si la dona 'l seu amor
ofega, 's casa sens' fé,
d'home... no's lliga per sé;
ella respon del honor.
Y tranquil y satisfet,
dona 'l cor... ó bé no'l dona;

ve'l mon li exigeip. La dona
l'ha de da, ab amor perfet.
y si amor no ve'a sentir
pe'l marit, ni es estimada,
ella es sols la desgraciada;
perque amor li ha de fingir!
y baix aquest trist estat
digam tu. - qu'es la conciencia?
si ta clara inteligencia
y ton cor enamorat
t'esta dient y demostrant
que no enva penyas y sent,
y'l teu desitj mes interis
t'esta la passio avivant...
i ha de sufrir la opressio

que tots la ignorancia abona? ²²⁵
Com l'home, es lliure la dona;
burla la preocupació!
Frenea l'injust compromís
ab lo mon que't te lligada,
y hermosa, amant y estimada,
sabrás lo qu'es ser felis.

Car.

(Afectada)

Oh!... si!... la casualitat
ha despert mon dormit cor,
y la rahó l'ha omplert d'amor
per dar-me ditpa!...

Edu.

(70)

Es oritat!

Car.

(Creipent)

Lo temps sols havia cubert
la brasa ab cendra; ventada
per ton alé, flamarada
fo'n a' da ardenta!

Edu

(70)

É, molt cert!

Car:

(Resolució apassionada)

Oh! si! la ditpa vol Déu!
de'ls cors amants!

Edu:

(70)

¡Vida meua!

Car:

(Obrint los braços)

Ma felicitat... es téua!

Edu:

(70)

Carlota!...

Car: (Fasimada)

Eduardo meu!

(Adela apareix dalt de la escala
al moment que Carlota y
Eduardo volen abraçar-se.)

Escena 2a.

Carlota, Eduardo, y Adela
per la escala; aviat Agustí y
Llorens pe'l fondo esquerra; Despres
Jeliu pe'l fondo ab una safata
ab pastas.

Ad: (En un arranch de celos erida)

Eduardo!

Ed: }
Car }
}

(Contenintre sorpresa.)

Ah!

Ag. (Que m'ost requit de Urens.)
(Déu del cel!)

Ad. (No podent desahogar-se y com
faltantli forras per baixar la
escalera i' aquanta y i' queda apo-
yada ab la barana, y no podent
contenir lo plor, esclama)

No puch més!

Llo. (Ap a l'Agusti)
No creus ara?

Edu. (Acudintli una idea salvadora)

(¡Ah!)

(Va a la escalera, pren a l'Adela del
bras y la baixa dientli ell ap)

227
Per Déu!

(Alt y somrient ab natura,

litat particularment a l'

Agusti qu'està com elavot

no sabent lo que créixe

ni que li para.)

Pes...

Car:

(Comprement la idea de l'Eduardo

y per corroborarla fent que "

queda tranquila)

Justo cruel!

(Anant cap a u'ella)

S'ha fet mal?

Edu.

(Responent per ella)

No....

Fe.

(Pe'l fondo y ensenyant la safata
a l'Agusti.)

Pastas.

Ag.

(Com no fentli cas y apartant-se'l)

Fa!..

Siés!..

(Feliu 's queda sorpres de
la segredat d'Agusti.)

Llo:

(Mirant a tots.)

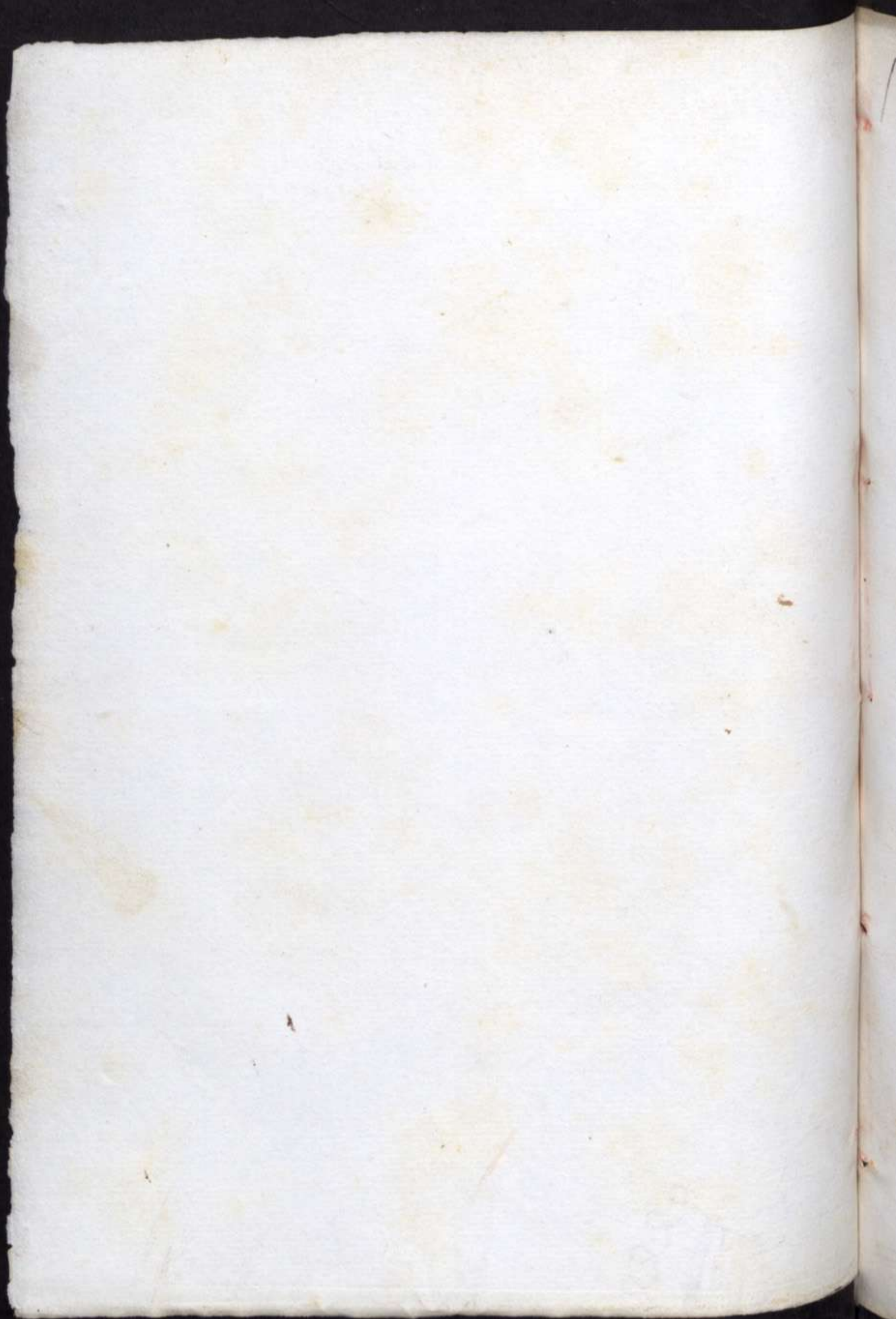
(No tenim mal pastel!!)

Fin del acte primer.

Sala

Copisteria.

Teatro Romea

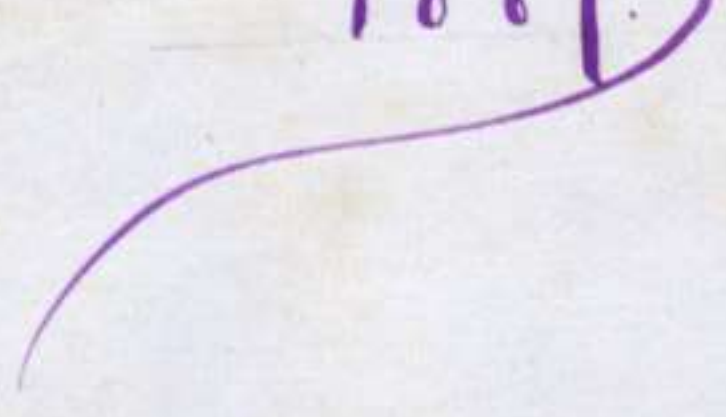
13 1/2

13 - 2

L. NOME.

Acte 2.

1887.

17

Handwritten text in purple ink, possibly a signature or name, written diagonally across the page.

1881

Acte segon

Una sala decentment amoblada; porta al fondo que don' al recibidor; duas a la dreta y altres duas a la esquerra que donan a las habitaciones interiors; entre las duas portas de la dreta, una papelera; entre las

duas de la esquerra, una
taula.

Escena 1.

Agusti, sentat prop de la taula
y molt pensatiu; Felix, pe'l fondo,
ab plech de periodichs á la mà.

Fe. Seyor...

Ag:

(Venie mirarlo)

Que hi ha?

Fe =

(Mostrantli'ls periodichs.)

Per servirlo,

Ag. Ah! el correo. Ni hi ha cap carta?

Fe. No tinc l'honor...

Ag: Deix'ho aquí.

Je: Per molts anys.

(Ha deixat sobre la taula)

Ag:

(Després de un moment)

Que esperas ara?

Je: Molt bé dir.

Ag:

(Veient que no li mou)

No t'necessito.

Je: Serà servit.

(Fent per anar-se'n)

Ag:

Hi a la sala

no hi entris mes que no t'cridin

Je: Ab molt gust.

Ag:

Si demanava

per mi algú...

Je. No hi ha de que.

Ag. Que estich ocupat.

Je. No 's canvia.

Ag. Que no hi som.

Je. Molt senyor meu.

Ag. Fa ho sabes, donchs.

Je. No fare' fatta.

(Fa una cortesia y se'n

torna pe'l fondo)

Escena 2^a

Agusti.

— —

Jo no sé... no puch entendre...
ni puch creure tanta infamia!

L' Eduardo m' ha dat mil probas
 d' amistat acrisolada...
 y 'l conech be'! La Carlota,
 si be' era pobre, era honrada,
 y enamorada y contenta
 fo se' que ab mi va casarse!
 Y fo l' adoro! y l' hefeta
 ch'yposa!.. Si tan ingrata
 fos! y l' Eduardo tan vil!
 re'm seria prou venfansa!
 No, no; impossible! impossible!
 no es tan negre 'l mon encara!
 La imaginacio fa veure
 sempre sombras y fantasmas...
 y entre 'l desitj y 'l temor

but lo cor y 'l cap divaga!
No; en Lorens pensa 'l mal
sempre...
y ai po'...

(Veyent si la Carlota que ve)

La Carlota! Calma.

(Preu un periodich de la

tanta y el para a llegirlo)

Cicena 3^y

Agusti y Carlota.

Car: Agusti...

Ag:

Ah!... tu'?

Car:

¡Que fas

qui tot sol.?

Ag: Res. estava
llegint lo diari.

Car: ¿Llegias,

o perquè vinch, vols llegir ara?

(Veyent que calta)

Si't faig nosa...

(Fent que s' retira)

Ag:

(Alçantse de repent)

¿Tú així ho creus?...

Car: La indiferencia marcada
que al veurem has demostrat
m' obliga a creure ho.

Ag:

Y' t' enganyas

Deixa'l periodich sobre la
taula y presentli la ma

si diu ab molt interes)

Vina. Digam la veritat...
encara que'm fereixis l'anima!
; Has dubtat ni un sol moment
del meu amor? Si estimada
ni ha hagut més que tu altra
dona

pe'l teu marit... sigam franca,
ho has pensat may? ; l'ha faltat
ni de fet, ni de paraula,
may'l meu carinyo inmens?
; l'he negat, ni una vegada,
res que alhagarte pogués?
l'he truncat cap esperansa?
l'he dat celos? l'he dat pena?

¿'he fet derramar cap llàgrima?...²³⁴
Digamho, perquè ho desitjo;
vull saberho... 'l duple 'm mata!

Car: Me sorprenen tals preguntes,
Jo de res puch acuar-te,
ni queixarme 'n lo mes minim!
més que marit, ets un àngel...
que 'l cel de ma ditpa emplenas
de floss, de llum y de galas!

Ag: Donchs, be; y puch dir jo altre tant
de la meua esposa? Parla,
¿Som estimat jo de tu,
com tu de mi, ab fe y constancia?
¿Has pensat fattarme may,
ni de fet, ni de paraules?

Sabs si he degut tenir celos?
M'has truncat cap esperança?
M'has dat cap motiu de pena?
M'has fet may digne de l'estima?
Digamho, perquè ho desitjo;
la realitat no m'espanta!

Car: Com deves t'acurajo,
tu deves pots acurarme,
ni queixarte'n lo mes minim;
més queixarte'n lo mes minim,
més qu' esposa, com ta esclava
que al cel de ta ditja flors
y perfums d'amor hi escampa.

Aq. brevis que t'estimo?

Car. De cor?

Ag: M'estimas tu?

Car: Ab tota l'ànima!

Ag: Pots tu mentirme?

Car: Y impossible!

Ag: Puch mentir jo?

Car: Estich confiada!

Ag: Donchs, digam clar; ¿qu'ha
mediat

entre l'Eduardo y tu?

Car: (Fent la sorpresa)

¿Y ara!...

Ag: Lo crit que ha donat l'Adela,
dins mon pit retruny encara;
y de tu y ell la sorpresa
ha dat forma a ideas vagas,

que 'l penament lligat deixan
y roban al cor la calma!

Car: Ningú es perfect. y ho serias
tu, si Déu se servís darte,
entre qualitats tan bones,
menos impetuós caràcter;
menos recel de ta esposa.

(Ab ben fingit carinyo.)

que 's complaen en estimarte;

(Ab cert to de sentiment)

sent ma rectitut de cor

ols per tu 'n digne posada!

Aq. Carlota...

(Ab carinyo toment habers-la ofesa)

Car: ¡Qué finch que dirte,

que tan be com jo, no ho sapias? 236
Lo crit que ha donat Adela
al voler baixar l'escala
del farci, ha estat, perque l'pen
li ha faltat y anaba a caure.

La sorpresa natural
no'm ha dat temps de re; encara
no ha dit - Eduardo! l'hem viita
agafada ja ab la brana.

Ha vingut tu... y aixo ha viit,
y aixo don forma a idees vagar
y lliga'l teu pensament
y roba al teu cor la calma?

(Ab fingida ternura)

No, Agustí meu! mes justiciá

fés á ta esposa estimada;
y si may mi ha dat cap pena,
no vulgas ara donarmela!
y que siiga tot de ditpa
si'm fas derrama una lágrima
perque del meu cor sensible
no vols, no pots fer-te càrrech!
Age. Carlota méua! perdona!
conech. veig lo teu cor d'àngel!
Car. Epos meu!

(Tirant-sei à ls braços.)

Ag.

(Abrassant-la com a quit)

Oh! si!

Escena 4^a

237
Carlota. Agusti y Llorens.

Llor. Benfet;

vinga l'abras de Vergara;
vejam qui sera l' Maroto.

Ag. Tu!

Llor. Atipò ray. ja m' ho pennaba.

Ag. Per veni a posar discordias,
Llorens, no t' desitfo a carai;
ni com a germà. t' aprecio,
com a pismós... no m' fas falta.

Llor. Qué'n va desipar d'ignocents
lo rey Herodes encara!

Car. Llorens... no veni que?

Llor. No, no;

no cal pas que t'escarriaras
explicant y fentme veure,
com a n'ell, perdus per garras,
que si fóssas dona meua,
com ets la meua cunyada,
fa a' baix lo fardi mateix
t'hauria deixat las gallas
mei rojas que cap cirera,
d'un parell de bofetadas.

Aq. Callat' la boca! Qui aixis
a la meua dona parla,
no té vergonya, ni es digne
de besarli las petjaidas!

Llor. Aipo mateix; tu qu'ets digne,
pòrat' baix las seua plantas.

(Carlota vol parlar.)

Res; tira pe'l cap que vulgas,
que'l teu marit fa't don' alas.

Agü. Fesme'l favor de callar!.

ni't figuris ahont no't demanant!

Llo. L'honra teua... es l'honra meua
es la honra de'ls nostres pares;
qu'estimo....

Car: (Volent parlar)

Oh!

Agü. ; Nostra honra estimas...

y per terra estàs tirantla!

Car: (A'ls deus)

Victima d'una calumnia
podré ser, pro no culpable!

(A Florenç)

No'm coneixes prou a fondo?...
En que t'ha ofès ta cunyada?
Digamho, que jo no ho sé!
Perquè aixis contra mi t'abra?
Podràs culparme, si vols;
y ho sofriré, resignada;
pro... per no dirte que ment,
diré al menos que t'enganyas.
No dubto pas que algun dia
retiraras tai paraulas,
y't darà perar la culpa,
veient ma innocencia clara!

Ho: Millor... pro a mi... aqui!

(tocantre il clatch.)

Car: (Ab sentiment y marcat carinyo)

Agusti!...

Ag: (A Llorenç)

Siva Deu!...

Car: (Plorant com no podent

infrir me)

M'ofego!

Ag: (Donantli'l braç y conmovent.)

Oh! balmat?

Car: No puch!... Déu del cel!

(Plorant amargament)

Ag: No ploris!

(Ab sentit carinyo)

Sida meva!...

(se la'n du per la porta primera)

de la dreta, dient a' Llorens,
ab ira convenent per complicitat
de la innocencia de Carlota.)
Ets un canalla!

Escena 5^a

Llorens, aviat Alcalde.

Llor - Cristo de Déu! y que burro!
y que animal! y que bestia!

Al. Si ho diu per mi. molta gràcia

Llo. Misi, fa que pren candela,
senyal que serà confrare.

Al. De; veurà; la culpa sempre
recau sobre de l'Alcalde;

pro l'elecció' va ser feta
 ab legalitat... es dir,
 manó's limpias; papeletas
 al urna... las necessarias
 per guanyar. Vol mes limpiera?
 Y que ara'ls enemichs vingan
 clavantme una canca!... crega
 que no som tan burro encara
 que per salvarm' no'm remémia.

Llo. Jav.

Al. Vull parlar ab Don Eduardo,
 perquè fassa lo que dega;

Llo. Jav.

Al. Que no es aixís?

Llo. No ho sé.

Al. Què vol dir?

Llor. Lo qu'he dit sempre;
qui te' mals de cap pe'ls altres,
just es que ab lo mort carregues
si a mi aipis m'esta' passant,
miri si estich per conversas.

Alc. E dir que...

Llor. No estich d'alcalde,
ni diputats, ni altres herbas.
Si fo fos lo meu germà,
ab una vara de freipa
a voste, a n'ell. y a' algu mes
los adreñaba la ciguena;
que tan tan bo vol dir burro,
y ab unas bonas orellas!

(sen va)

241

Cicena 6.

Alcalde, oviat Aguti.

— —

Al. M' ha cleixat tonto! oh-yno sé
que ha volgut di ab tot aipó.
Si pude' tindrá rahó
que ab lo mort carregaré!
No faltaria més!.. Plamp!
no se par lo que faria!
foch al poble clavarica!
y cap a Franca!.. Seyam.

(No saben a quina porta dirigirse)

Ahont será arca? Poté agui.

(A la porta segona dreta)

Mi ha permis?

(Mes alt)

Se pot passà?

(Veyent que no li responen)

No m'ha ningú. Potte allà.

(A la primera de la esquerre)

Se pot entrar?

(Veyent quel'paria la
matix que a l'altra)

Com allí.

Tampoch m'ha ningú. Probeu!

veyam

(Va a la porta primera dreta

y en veu me alta)

Ahont són? Eh! Ab Licencia!

Agu. Que crida?

Al. Vosté diipennia.

Ag. Que hi ha de nou?

Al. Oh... ls qui'estem
al frente de la politica...
sempre hi ha un ciri trencat.
Vich per veure al Diputat
per una cosa... un poch critica.
Re; una causa criminal
que'm clavau a la cortella.

Ag. Què?

Al. Per las trampas aquellas
sab?

Ag. No sé, no.

Al. Ho sab, igual
quejo; tots dos la vam fer,

per guanyar las eleccions;
y arca surten las cuestion.

Ag: No sé...

Al: Donchs, ho ha de saber.

Ag: Bé... aixo... Miri ell a aqui.

Elena 7°

Alcalde, Agusti y Eduardo.

Al: Déu lo quart.

Edu: ¿Metal?

Al: Venia

per parlar... ab m senyoria.

Edu: Corrent.

Ag: Jo 'ls deixo.

Ed: Agustí...

Juan li'vingui be, també
hem de parlar... y reservat.
Es cuestió de dignitat.

Ag: Ja sé que vol dir; no es re.

Ed: Desenganyis...

Ag: Vaja, no;
no'n parlem més, veltàqui;
no'm conceipem par d'altí.

(se'n va)

Ed: Enfi...

(Acompanyant lo fins à la porta)

Al: (No m'agrada això)

Escena 8ª

Eduardo y Alcalde.

Edu. La Carlota haurà lograt
convèncer; ja era de creure,
Alcalde; varem a veure;
que tenim?

Al. Un disbarat!

Edu. Y això?

Al. Si puch ser ben franch?

Edu. Ja sab que si; ves i' hi opota.

Al. Y donchs miri; poca cosa,

estic al mitj de un gran fanoch,
y si l'hem fet Diputat,
y per fe l' m'he compromès,
me sembla que molt just es

que no 'm deixi ara penjat.

Edu. No comprencu aquest llenguatge,
ni a què ve aquesta embestida.

Al. Jo li diré de seguida;
perquè, ja ho sab, res m'empatxa.
Quan jo una paraula he donat,
l'he complerta, a dret y a tort;
y vostè ha anat a la lort,
y jo al poble m'he quedat.
La gloria ha estat per vostè
y 'ls mals de cap 1011 per mi;
si me'n he de arrepenir
podia dir-m'ho primer.

Edu. (Aipo... es mogut pe'n llorens);
; Vol fe'l favor de parlar

mes concret?

Al: Vol dir, més clar?

Ed: Que' l pugem entendre.

Al: Corrents.

Més o quatre d'aquí el poble,
descontentats, com n'hi ha per tot,
que no donan may l'vot
y criticam lo més noble
y just, varem protestar
de la decisió devoté,

y... farab lo que vaig fe,
a la premsa 'ls vaig ficar!

Perquè jo som molt formal
y re'm fa retrocedi;
pro tot requit contra mi

245
van acudi al tribunal,
per atropello y coacció,
y per detenció arbitraria;
y 'm clavan un a sumaria...
que 'l jutge diu que fa pò.

Edm. Ah!... tot això es lo que 'l mou?

Al. Sembla que sí!

Ed. És un deliri.

Al. Volen tirar-me a 'prenirí!

Ed. Anem... riquissen.

Al. Sí, prou!...

M'expulsaràn la butxaca.

Ed. No ho crega.

Al. Y'ls mals de cap
que 'm donaràn?

Ed. No pas caps.

Al. Y l'honor!...

Ed. No, aixo no l'taca.

Al. Be, pro, fa que voste' te
influencia....

Edu. Finch influencia...

pro caps mala conseqüencia

pot tenir aixo per voste'.

Al. Per de tots modos, !aixo

es lo que a mi'm fa esta

ab pena!

Edu. Vaya, fixishe a la esguena;

qui mana sempre té raho;

voste' es l'Alcalde, y pensat

may deixo jo a qui'm serveix

246
Vol aipò?

Al. Vosté mateix.

Ed. Y donchs, quedi decausat.

Al. Be, pro; y si després me ve
dient qu'ha fet lo qui ha
pogut,

y fo 'n surto gesserut?

fo pla a la esguena ho dure!

Ed. Ho li dich queno?

Al. Be; si;

fo, ja ho sab, si ió apoyat,
no miro res, la usitat;

Jo vaís sempre per bonfi,

no miro contemplacions;

la meua vara es de ferro;

al que alia l'gallo l'eiquerto,
a' ls enemichs pocas rasons,
Pro, ja li dich, vull tambe
se apoyat ab raho y sense.
L'Alcalde ha d'obrar com pensa
pensi mal, o pensi bé.
Si m' pogues resaltar....

(Seuyalant com la punta del dit)

ni aipis, ni a pe l' que sia,
ab voste, melas hauria;
veliaqui; fo som molt clar.
Ed: Be, estiga tranquil; seran
acumats ells... per infuria.
Al: Aipó... just!... contr'elly
ab furia!

Ed. Jo a vosté 'l vull fort y gran.

Al. De cor ne finch mei que un bou!

Edu. No necessita res més.

(Allargant-li la mà per despedir-lo)

En fin, crech que us hem entès,

Al. De tot. Mani.

(Encaixa y 'i dirigeix al fons)

(Ay, si algu 'i man!)

Escena 9.

Eduardo. Alcalde y Gran.

Gra. Hi ha permis?

Al.

(Ab orgull)

Què vol vosté?

(A Eduardo)

Miri, aquest es un de'ls cinch
que van protesta, y que
'ls cinch
aqui.

Gra:

(A Eduardo)

Com está!

Ed:

(Encoixant ab ell.)

Molt bé,

gracias.

Al:

Es Don Gran Salóm...!
l'enomich me, foll.

Gra

(A Eduardo)

Perdoni...

Al:

No permeti qu'ensahoni!

Ed. Jo eicòlto sempre a' tothom.²⁴⁸

Don Grau, que se li' ofereix?

(Al Alcalde)

Noite, per cò pot quedar-se.

Femí 'l favor de sentar-se.

(A Grau)

Gra. Gracias. Veurá; mesurheix

que l'Alcalde gueterim...

Al. Si diu mal de mi...!

Ed. Bé, no.

Al. Oh!... l'clavaré a' l'apressó!...

farab quens miro prim!

Gra. Per cò que m'hi va ficar

a' mi y a' quatre amichs més

l'hem encamat; y per cò es

que vinch ab voste a parlar;
perque no hi posi influència.

Edu. Bé... 'ls ódis...

Gra. Pres de malícia;
es cas d'honra y de consciència.

Edu. Don Grau... si estich enterat.

Gra. Per ell?

Edu. Sí!

Edu. Pro, no veig clar tot.

Al. No li daré may 'l vot!

Gra. Tampoch may l'ha demanat.

Edu. No importa; la rahó veient,

justícia obtendrán completa;
jo, ans que tot, consciència neta
ab aipo hi so intranigent.

249
Gra. Es dir que podem contar...

Edu. Devant del dret y l'alley...

qui falta, no hi ha remey;

jo 'l mal no 'l puch ayuyar.

Gra. Altra cosa no esperaba

de ls teus nobles sentiments.

Edu. En mi no hi trobarán gens

de fingiment.

Gra. No ho d'uytaba;

per ço confiat he vingut.

Edu. Y ha fet molt be.

Gra. No vull fa

molestal més.

Edu. Vol callà'?

Gra. Si estich molt reconegut.

y deid' ara, ja' li dich,
mani y diiposi.

Ed.

(Encarant.)

L' mateip.

(Granie'n u.)

Al.

(A Eduardo)

¡ Es dir que!...

Edu.

¡ Voste coneix

si he de servi a un enemich?

Gra.

(Tornant)

Ah... y gracias en nom també
de'ls meus companys.

Edu.

Seu disposiu.

(Al Alcalde)

Siempre que desobedi l' gosiu,

no 'ls planyi, ni temi res!

Al. Corrent!

(Se'n va seguint a Gra.)

Gra.

(Al alcalde)

Heu...?

Al. Heu...?

Gra. Què vol dir...?

Al. Tu'ham d'anar més drets
gu'un ciri!

Gra. Si! 'l clowarem a preuiri!

Al. Jo 'ls fuillare!

Gra. Si!

Al. Si!

(Aquesta conversació ha sigut

molt animada, creyen tenir

tots dos raó, y se'n van)

Escena 10.

Eduardo.

La política es medrar...
trampejar... y deixar content
a tothom; d'hont bufa l'vent
lo més llech s'hi sab girar.
Qui te cor no pot servir.
Cor!... massa cor t'inch fo encara
que la passio que sento ara
per la barlota dins mi...
m' inquieta, y m' fa dir corre
l' modo de dir endavant
lo meu dret!... Y dirán

251

luego que el temps tot ho borra!
Mentida!.. ni ella ha olvidat
l'amor ab que m'estimaba,
ni fo del cor lo arrancaba
cauada ella y fo cauat!..
Maledida condició humana!
Pobre Agustí!.. Pobre Adela!..
Quan la painó revela,
sota ella disposa y mana!
Y s'olvida l'amistad,
y's sacrifica l'honor!..
Oh!.. al home arranguenti'l cor
ab lo sentiment innat,
ni ha de ser per son voler
tot virtud y tot consciencia,

ó donentí un alta essencia
ó 'l mon no té raho de ser!

Escena II.

Eduardo y Carlota

Car: Eduardo...

Edu: Carlota hermosa!...

per ideal del meu amor!...

Car: La donar... amant, es ditposa;

més ay, si arriba a' se esposa

de qui no emplena 'l seu cor!

Jo no't puch dir, com voldria

lo que sento; ja comprens

qu'es cada porta una espia

Edu: Sens obstacles, no hi hauria
vius derivat, ni amor intens
ni has de dirme tapanyó,
quan la sento ardent aquí.

Car: Gel, no fuch voldria jo!...

En = Gel?...

Car: (Baix interromp)

Calla!...

(Senyalantli que ven veni

Adela per la porta 2^a)

Edu: Ah! ja.

Car: (Alt fingint seguir la mateixa

conversa y entonant ab na-

turalitat.)

Ella es aquí...

Edu. (comprement la idea y seguint...

No, si vosté té rahó.

Escena 12^a

Carlota, Eduardo, Adela

Car. (A Adela que se ha quedada
al peu de la porta)

A propòsit... justament...

Edu. (A Adela)

Si, estabam de tu parlant.

Ade. De mi? No hi ha inconvenient

en que segueixin dient,

si es que m'he de estar entesa.

Car. No ho prengui a mal.

Ed.

(A Adela)

T'ho diré

en dos paraulas. Aquí...
 tant ella com l'Aguti
 deitjan... y jo també,
 perquè no 's deu concebi
 d'altre modo, que no estigas
 tan retivada; no 's pot;
 al camp com al camp; no sigas
 aïpis; com bonas amigas
 heu d'anar juntes per tot.
 Heu de passejar, surti,
 avuy aquí, demà allà,
 com ho faig jo ab l'Aguti;
 en fi, no t'ho he par de dir,

ni ella t'ho ha de demana.

Car: De cap modo fo voldria

que per mi se violentés;
aquí a casa seva es,

y lo que del seu quit sia
pot fer, sense mirar res

Ade: La veritat, sento donar

per a tals conversacions;

(Ab ironia)

y fa pot voste' pensar

que fo may podre' pagar
tantas consideracions.

Sols me preocupa una cosa,

y això pot se' es lo motiu
de semblar fo desdenyosa;

que vosté es tan... bondadosa, ²⁵⁴
que m' humilla en lo més viu;
perquè, si es lo fuit pagarli
tanta... generositat,
jo no se com explicarli
que may probas podre darli,
com vosté a mi, d'amistat!

Car.

(Fingint no comprendre l'amarga
intencio en que ho ha dit.)

Per qué no?

Edu. (Yronia horrible!..)

Ade. Per qué, diu? Ja veu vosté...

y l' Eduardo ho sab també,
que no està en mi, ni es possible
compararme ab vosté... en ré!

Car. (Fereix, que l'cos me traspassa.

Ed:

(A Adela)

Fa sab ellay l'Aquiti
que com nos tractan aqui
los tractarem tambe a casa

Car. Si aixó ja no s'ha de dir.

Ed. Y si Madrid procurarem,

si de veni ni fan lo quit

al hivern quan hi tornem,

obsequiarlos com es just.

Car. Ho hem promés ~~amb existència~~

y ho cumplirem.

Ad. No puch posa en evidència

lo que'n tal cas se fare;

pro dech repeti. en conciencia

255
que hi ha molta diferència
de mi - a una - com voste!
Perquè fo donch al afecte
per base l'estat social,
per limit lo bon concepte;
voste... estat y humana respecte
ho creu vob... convencional,
Y com que fo no voldria,
si'ls meus escrúpols conceip
que d'uptes de mi algun dia...
correspondre... com just sia;
no com voste se mereix!

Car: Adela!...

Edu: Estai molt perada!

Car: Ab tal llenguatge...!

'm confón;

y si's creu ab mi obligada,
dispensi, está equivocada.

Ed: Ah sí, cumpliment,

Ad.

(Ab la mateixa ironia)

Bé ho són.

Car: Cuidado, que no'n son dona,

ni m'agradan, la veritat,

pero quan la conversa ho
dona....

Edu: Per; la franquera es més

bona.

Car: Donchs, cumpliments a'

un contact,

(A Adela)

256

Ara penso que a ca'n Rosa
han enviat aquest mati
per anà a la Font pudosa
Hi anem?

Ad.

(A Eduardes, perquè noti

la brecura de Carlota y'

cas que fa de las indirectas)

Ja ho sents!

Edu.

(com referintse a la pregunta

de Carlota)

Se suposa.

Car.

(A Adela)

Donchs, miri, 'm vaig a vesti.

(Se'n va per la primera

porta de la dreta.)

Escena 13.

Adela y Eduardo.

Edu: Crech qué...

Ad: Creus mal!

Edu: *(Ab fingida serietat.)*

Qué pretens?

Més que desdenyosa, estàs
Ynufrible!... Ja comprens

que no ha d'agradarme gens.

Ad: Feime i'arrechts, ben fet fas.

Ed: ; Qué val di aqueixa asperesa

y aqueix irònic parlar?

Ad: ; Vols tu que, sentint me ofesa

fanni la ridiculesa
encar de dissimular?

Edu. Ofesa!.. y de que t'hi rents?

Ad. Y encara t'ho fins de dir?
Obligarme a tant preteus?

Edu. Adela!.. ets tu que m'ofens
fa, ab tan estrany procedir!
No, no't vulgas disculpa,
dant me culpa encar, tal volta:
veste a veitir; iurtira
per tu la barlota y....

Adel. Enolta
fa que he de parlar-te clà.

Edu. En remmen, y acabem;
t'has proposat fantidicarme

y aburrirme hasta al estrem!
pero t'enganyas!
Ade. Pots... odiarme;
pro encòtta, que sols estem.
Jo puch sufrir sens repòs
y sens murmura'ls mèus llabris
ni una queipa; y entre'ls dos
puch perdonarte'ls agravis,
perque al fi ets lo meu espos.
Y puch a solas plorar
la glacial indiferencia
ab que tu'm veus a pagar
l'amor pur que t'vaig jurat,
y que tu'm deus en consciencia
Puch... fins de pena morir

si de pena vols matarme;
pro voler de mi exigir
que arribi hasta a consentir
en que finch de rebairarme
fins al estrem de sonriure
y mostrarme carinyosa
ab aquesta dona... odiosa!
;Vols que passi per tan lliure
com ella la teva esposa?
;Vols que se'm veja contenta,
amant ab ella per tot,
perque tothom d'un sol mot
me firi en cara l'afrenta
que a n'ella tirarla pot."
;Vols, per dirho tot plegat,

que 'm confongua en realitat
ab donca y llessa ab vent
l'honra y hasta l'entiment
de sa propia dignitat?

No; no ho vols, ni ho pots voler,
com no't vulgas convertir
en un salvatge sem fre!
Tu escrigir-me a mi? - prime
se t'habia d'excusar

de vergonya 'l front altiu;
y al veure a ta honrada esposa
ofesa, ab tan just motiu,
y en son honor sempre viu
que t'acrimina gelosa,
s'haurian de sublevar

dins tu 'ls dormits sentiments, ²⁵⁹
més noblesa en tu no hi ha!

Deixme donchs sufri y plorà,
cor de roca, que res sentis!

y deixme que guardi fo
l'honra que des tu enllotada!

Degradat tú! per la raho!
odiam!... seré deigraciada,

pro dona envilida, no!

Edu. La responsabilitat

de 'ls meus actes vull completa;

pro n'bé ab tu m'he casat,

no ha estat ab renunciapeta,

de la meua llibertat.

Ad. Si a' res ab mi t'obligabas

allavors, perquè t'acabes?
La llibertat que vols tu,
no la voldràs ben segur
per mi; y de donar-la acabas
tu mateix!

Ed.

(Ab indiferència)

Si t'correspon,
perquè no?

Ad.

(Ab sentida estrangera)

Y diré 'm respon?

(Ab un arrau de propi de la

situació y com una prova

desesperada)

Si, prescindint del marit,
diré 'l teu nom enquit,

tirant la mèva honra al mon,

¿quins càrrechs me podràis fe'?

Ed. Jo...

(Ab civisme)

No... cap.

Ad.

(Ab dignitat.)

Segur ja estàs

que m'estimo massa!

Ed.

(Ab la indiferència de sempre.)

Bé...

No, y no, per tu' faràs;

no tincn d'anyadirte se.

Ad.

(Descobertada)

Sembla mentida!

Ed.

(Donant per acabada la discussió)

Corrent.

Ad. *(Molt marcat.)*

En aquest cas, pendre fo
la meua resolució!

Ed. Guina?

Ad. Anar-men de moment
d'aquesta casa!

Ed. Això no!

Ad. Com no? No obras com t'agrada.

Bonchs fo també, y acabat!

Ed. ¡ Tu, tan digna y tan honrada
vols da aqueixa campanada!

Dónla, n' es ta voluntad

pro advertiç que tu 'm
provocas,

cuipi a' una reparació.
Teva es la idea, la evocas;
si al fi la realitat tocas,
no'n som responsable jo!

Ad: ; Es dir que la culpa encara
la tindré jo!...

Ed: Lo que t' dich...

Ad: No has de dirme res;
desd' ara

me'n torno a casa l' meu pare!
Oh! encara se m' estima a Vich!
Encara tinch... pobre vell!
un pare... qui es ben regu
m' adora!...

Ed: A que t' duns tropell?...

si estàs revoltat...

Ad.

(Sech)

Si!.. Ab ell
estare' millor que ab tu!

Ed.

(Ab darrit.)

Llavors... ja't vindicarai
tu sola devant del mon;
de mi a' divorciar-te vas...

(Ab sarcasme)

estabé; don's un gran pas;
los reis humans lliures son!
Y com fo estich y estare'
per una lley sempre igual,
n' un dret tinch vull dar'
també;

262

tem cos y rahó natural...
obra com te sembli bé.

(Cambiant de to y com recontuenint la)

Més no dongas ni una
queipa,
ni t'escudis ab l'honor;

(Molt marcat.)

que si ma eipua mateipa
me crew estraviat... y'm deipa...
en lloch d'anarme ab amor
y moure 'ls meus sentiments
ab virtut que 'ls instints dóna,
que han de se 'ls meus
pensaments

(Ab creixent despit.)

Je 'm doncs d'elástica goma

(Ab imaginació exaltada)

donchs, ample 'l mon!... Déu

fein l'home

sens traves, i ell no es inmen

y si tenim d'arriba'

per l'equime a ses regits,

be' l' deliri ha d'impera'!...

y, fa reparats, fa units,

la materia es pe'ls sentits;

fe' un cel del mon es enva'

que si l'ànima esta presa

pe' l'cos... llum que 'l mon

rots ven

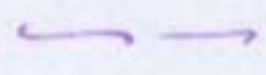
del drupte en la boya espera'

y'l desitj s' aipéca arreu,
culpa... a la naturalesa,
que domina, en la vilera,
aquesta imatge de Deu!

(se'n va fora)

Escena 14.

Adela, aviat Llorens.

Ad. Ah!... Déu etern! de me forsa!
Gluminéulo, Deu meu!

Llo: (com referintse a Escudau
y dirifint la vista al fondo)

(llamp del cel!...)

Ad. Llorens....

Llor: Sorriquis;

tot ho he sentit, tot ho sé;
que jo... observo... y, li sóc
franch,
no per afecte a' voste'...
ni pe'l meu germa' tampoch
que per tonto no ho mereix;
ni no' per la part que in toca,
perque ni ara, ni'n cap temps
trago saliva, ni'm deipo
plantar la bleda al clatell;
que null puguer portar
sempre

lo cap molt alt; ja m'entén.
Ad. Pues voste' ab tanta raho'!

queixa;

Llorens, comprendrà també
la meua situació crítica
y'l meu amarch sufriment;
y comprendrà...

Llor.

Si senyora;

jo comprendeh voste compren,
y ells són los que no comprenden,
que ns es l'Agusti'n Llorens!
Oh!.. ab mi no hi valen romances;

jo se'ana al butto de dret.
A bonas, tiro d'un carro;
a malas... res me deté.

Ad. Que intenta fer...?

Llo:

Poca cosa!..

Ad: Llorens, per l'amor de Déu!...

Llo: No sempre; quan les coses
arriban a tal extrem...

; que ni entra l'elau per
l'ajunta?

donchs, per la cabota!

Escena 15^a

Adela: Llorens y Agusti.

--

Ag:

(Se'l fondo)

Aipó es!

Llo: Per tu parlaba.

(Agusti se'l mira ab desconfianza)

Ad:

(Gu' esta violenta)

265

Aguiti...

(Se repenna y calla.)

Ag:

(Sorpres.)

Què passa?

(Mirant alternativament a'ls dos.)

Llo:

No; can' res;

pe 'ls cogos, no hi ha que dir
ai po' es groch, o ai po' es vermell;
y pe 'ls iorts, tan son eiquellas
com violins.

Ag: No se' a' que ve'...

Llo: ; Encara no li coneixes

en la cara 'l sufriment?

Ag: Adela... vol fe' 'l favor
de dirme'?

Adel. Oh!... No puch!... No sé
com dirli!... Vull dir que sento
un malesta... un no sé que...
que no sé com explicarho.
Llo. No vol dirtho.

Aq. No'm sorprén.

Marga haurà estat la convertida
fent castells sobre castells...

Ad. S'equivoca; ha estat molt
curta.

Llo. Y tan curta; perquè... es cert,
parlar de coses sabudes
no té cap gracia.

Aq. Acabem.

Llo. No, ni acàs, que t'ho diga ella.

perque a mi tampoch me creus. 266

Ag. - Ja dius bé!... semblas cissanya,

per ferla culli a 'ls demés!

Ad. - No, Agustí, no dinga culpa

a qui agrahiment mereix;

perque si d'ell dependís,

felis jo, y dit pòs vorté!

Ag. Com!...

Ad. Permeti que'm retiri.

Ag. Oh, no!... esperis un moment.

li demano... li suplico!...

que jo ignori... oh, no pot ser!...

Expliquim!...

Ad. Que 'he d'explicarli?...

Y il seu cor no li diures?

No l'he terrible? No estima?
No gosa, ó refreix?... Donchs, la
com la ditpa, la deigracia,
ans de focarla, 's present!
No'm posi'n lo cas de dirli
d'hont lo mien dolor prove!
Ditpós qui ignora la causas
y 'ls seus efectes no ven!
Ditpós qui en sa ilusió es cega
Ay! quan se decorre 'l vel!
No l'arranqui!... que la ditpa
viu envolta entre 101 pleches!
llemiat fa 'l vel... ay! per
sempre
se'n va la ditpa tras ell!

287
Hol que jo... mes clar li parli?
oh, no, no ho permeti Déu!...

Ag: (Estich somniant!)

(Queda un moment abatut.)

Llo: ¡Ho veus ara

lo que jo t' deya si es cert.

Ag: Oh!...

(Reaccionant.)

(Donant una mirada de

durantiança a Llorens y

tament qu' Adela abriga

celos infundats y que

parla a impuls d'ell.)

Adela! fa que m'arranca
cuipis 'la pau del cor meu

no'm deixi sombra de dubte!
sull veurer, clau de moment,
la realitat, tal com siga!...

(Veient que Adela dubte)

La necessito saber...!

qué n' la defecció ingrata
emplena'l cor d'amarell fel
lo dubte es sutil veneno

que mata, ab traïdor roscell

Oh!... li demano!

Ad.: S'hi empenya?

Ag.: Sí!...

Ad.: Boniti... qué m'ho escriges.

Ag.: La realitat vull!

Ad.: Donchs, sapig ho.

268
La realitat... tan negra es,
que' ha deixat carbonizada...
cendra feta, dada al vent,
ma legitima ventura...
y la seva al mateix temps!
Oh! ans qu'espera amant,
so' honrada;
fo enganyal' no puch, ni dech!
Ferida en lo fons de l'anima,
del amor morta la fe,
ma revolució ja es presa;
y no al crit de 'ls celos cruels,
ni moquda de venjança,
ni no a impuls del meu deber;
dret que li veita al decoro.

de qui pert tot altre dret!
Coarta esposa, repudiada,
i no' devant de la gent,
devant Deu que 'ls cors
penetra,
per espos ingrata e' infiel!...
y marit, ple de confiança,
enganyat villanament
despreciat en son carinyo,
per esposa infiel també!...
si 'l duxte es subtil veneno
que mata, al traïdor roséol
; que no ha de fer la espantosa
realitat?... so que la veig
sens la més petita sombra

ni esperança de remey!
L'honra méva es l'honra seva!
victimas los dos a un temps,
no puch, no dech enganyarlo...
no sabria en que volqués!
La pau del cor fa es perduda!
fa es póls que l'vent espargeix!
si la ficció l'buyt emplena,
cria ella l'remordiment!
Oh! no no! es ans ma consciencia!
fo puch senti l'dolor greú;
mes no revestit de culpa!
Voste' ha volgut que parlés;
m'ho ha escrigit! Oh! fo lutzaba
entre callá y di lo cert...

y ho he dit, fent mon cor
trossos!

no pot de mi ecnigir més!

Oh! permeti que'm retiri!...

(No poden plorar de tan sufri.)

(M'ofegu!... Qu'he fet?... no ho re.)

(Entra al seu quarto.

Agusti queda estatic com

ferit d'un llamp.)

— —
Escena 16.

Agusti, Llorens.

— —
Llo: Veyas que penias fe' ara.

Ag:

(A mitja veu y com dihent ho
a' ai mateix)

Estich deshonrat!...

No: Pareix

que, ab los detalls que t'ha dat,
no ion viions d'en Lorens.

Ag: (Ab furia)

Oh!... Ahont es la Carlota!

(Anant cap a la porta)

No: (Detenintlo)

No;

no t'convé ara dirli res.

Ag: Qué!...

(No volent que l'etinga.)

No: (Quitint)

Una vegada en la vida
creume a mi.

Ag = Oh! - M. bull lo cervell!...
Llo = L' Eduardo no hi ha gayre
que ha surtit furios, després
d'haver renyit ab l'Adela;
vésten, donchs, a trobà a n'ell
y exigirli de seguida,
sens despal' disculpar gem,
reparació de l'ofensa

(Voyent que despte)

Si no ho fas tu, jo ho fare!

Ag = Si m'ha faltat la barlota!...

Llo = Vés; d'ell ja'n parlarem,

Ag = Es dir...!

Llo.

(Ab energia)

Cobart! Primé ets home!...

després marit!

Ag = (convenient.)

Oh!... es molt cert!...

Mes... m' ho negarà!...

Llo:

No ho cregas;

es prou cinich per ço y més;
que ha cregut, reyente debil,
que pot obra' impunement!

Ag:

(Arranchi)

Oh!... l' foch que sento en mar venas
estas avivant, creyent

que l' ole' fret d' una escuma
podria apagal?... j No veus

que del cor l' ardenta brasa
las flamas escampa arrén,

y a'ls ulls la ranch aglomera,
com de fera que rugeix
fenètica de venjança!...
Ab la ira la rahó's perst!...
certa la meua deshonra,
ab la ranch la rentaré!...
com t'arrancaria l'ànima,
ni tot això no fos cert!

(Dlorens uot contentar li)

No es precis cap mes paraula;
ni ajuda vull, ni consells!...
l'abim es obert... al fondo
ha de rodar qui l'ha obert!

(e'n va)

Escena 17.

272

Llorens, avist Carlota.

Ho - Guan jo ho deya!...

(veient venir a Carlota)

La Carlota....

Calma. Per si acás... reyém.

(L'amenta al rillo del peu

de la porta del cuarto d'

Adela, y veient a Carlota

ab trope de panis y molt

elegant, li diu ab sorna.)

Que hi ha corrida... de toros?

Has molt curra. Quin desdeny!...

Ad. (Anant al cuasto d'Adela)

Fring d'agui!-

Llo: (Acontantre mes à la porta)

No; agui no 's passa,
Car. No hi es l'Adela?

Llo: Bé hi es;

pro... està malalta.

Car: (Convenença que no es cert.)

Jui!...

Llo: Ella!...

y jo 'sò 'l ieu enfermer;
per lo tant, agui no s'hi entra,
sens un permis molt exprès.

Car: Florens!...

Llor: Es en va que t'canis.

Car: T'has proposat? 173

Llo: És molt cert;

per tot lo que t'iaïria mal,
mentres a mi'm sembli bé.

Car: Jo'm queiparé ab l'Aguti!.

Llo: Ni menos li dirás res.

Car: Ja ho veurás!

(Anant a la segona porta dreta)

Llo: Si, ja ho tinc vist.

Búcal!

Car: Ahont es?

Llo: A passeig.

Es di... serà a despedir

a l'Eduardo.

Car: *(Ab estranyesa)*

Gué!...

Llor:

'L que sentis;

que ha marxat; per co l'Adela
no està ara per tu, perquè
com ell ja no ha de tornar,
si t'è vergonya, may més,
ni ella li ha de perdonar
la tratada que li ha fet...

la pobre m'ha dit que t'diga
qu'ella marxa avuy també;
pro no t'penis a Girona,
ni a Madrid, ni allà hont
siga ell;

anyadint que t'anyadeix
qu'ei dona. - y t'compadeix.

Que tal? Començar a entendre?

Car: Lo qui' entenç... y no'm sorprén,
que l'ien caràcter adust
y orgullós tan solt ve'a ser
la causa de que l'Eduardo
no haja pogut infrir més...
y's divorcia. Li sobra
raho, y ella s' ho mereix!

Llo: Que'n tens poca de consciència,
y altra cosa, al mateix temps!

Car: Estupit!

(Girantli l'esquena als deipreij)

Llo: Ah! si! Donchs, mira;

l'Aguti. ja no es aquell...
tan docil y emballecat;

han caigut del burro; entens?
que si bé l'Adela es digne,
l'Eduardo es un cos sec,
y ha confessat, ab descoro,
qu'ets... un bestia! perquè
no has sabut dissimularho
y per tu i' ha descubert;
y se'n ha anat, dient de tu
llamps, y pertes, y venechs!
Car: Ell de mi!

(Sentintse ferida pe'l despit.)

Llo: Y donchs, què t'pensabas?

Car: Oh! es mentida!.. no pot ser!

Llo: Ah!.. no pot ser!

(Ab senria estudiada)

Car: (consequent sa imprudencia)

(Balla, cor!)

Qu'he dit...?)

Llo: Per fi, ho han entès.

Car: Mòrens!

Llo: Jo, estupit; tu... atuta;
ja ho veurem qui ho ha
entès mes!

Des à l'ubi'l garbo... passéjat?
disfruta...!l mon es aguet.

Crech que la malatta's queipa...
Senyora, a'li pens de voste.

(entra al cuanta de l'Adela)

Escena 18.

Carlota ariet Alcalde.

Car. Oh!; serà cert que l'Eduardo
No ho vull créure! Sento
un pes
terrible!...

Al. Se pot entrar?

Car. Ah!.

(Sorpreia: girantse veient que
es l'Alcalde y procuran re-
cobrar la serenitat.)

Que hi hà?

Al. (Adelantantse)

Jo li diré.

Hi es Don Eduardo? Voldria

276
veurel aviat... de moment...

tot d'una, si pot sé. Acaba
d'arribar m' ara l' correo
de l' alcaldia, y me trobo
ab un plech!...

Car.

Pro bé...

Ale.

Pro bé?...

la meua ruina!.. la meua!..

Ahont es ell?

Car.

Cálmis. (Oh! l' cel

m' ha portat aquí aquest home!)
Com te' tants asuntos... y es

tan actiu... crech qu' a Aulot

se'n va ara'n lo regon tren;

y com aquí s'ha deixat

un encarrecn... d'interés,
ja'm farà'l favor de darli
dos ralles que li farà.

(Obra la papalera per crèdenc)

Que vinga... que jo t'espero...
que fa març para després.

(Escriu depressa)

Al: Y'l trobare' a la estacio?

Car: Si; y si no, no perdi' temps,
búsquil y fassil bucar
per tot.

Al: Vaya si ho farà!

(Mes me convé a mi que a tu)

Car: (Ja n'hi ha prou.)

(Llegint.)

"Eduardo mèn;
 necessito véure prompte.
 Feva: Carlota " = Aipo éi.)
 (ha clo y la dona al Alcedde)

Finga. Li don' de seguida;
 sens dirli re, y de secret.

Al: Si, pro fo finch de parlarli.

Car: No l'entretinga; primer
 que vinga.

Al: E, qué...

Car: Vagi: tot

" arreglará.

Al: (Sent que rinua)

Déu ho fés.

Car: No la perdi, ni la entregui

més que a' n' ell.

Al:

No.

Car:

Haïta després.

(Entra al seu quarto y l'Alcalde

queda no sabent que fer.)

Eicena 19.

Alcalde, aniat Eduardo.

Al:

(Mirant la carta)

Aïpo' no'm fa guig!... No

m'erro!...

aquí dins hi ha... algun

fandango....

y'm poden fer balla' un tango.

(Pierolt)

Pit!... ó l'encerto ó l'equerro!

(De la fira à la butyaca y fa que

se'n va)

Edu.

(Se'l fonda.)

Voste'?

Al. Ben vingut; aipi
m'estalviara de buical!

Edu. Que hi ha de bo?

Al. Molt de mal!

Ju'estich supes; vetiaqui!

Edu. Com s'enten?

Al. Que fa no som

Alcalde! l'ofici no resa!

(Mostrant li.)

y 'l ser processat... me pèia,
com una llosa de plom!

Edu: Diipeni... finch molt que fer

y no estich per vostè ara.

Al: Et dir, que entregui la vara

y que...

Edu: No; ni això pot ser

(Per l'ofici)

Al: Massa qui'es! Vostè se'n va

y'm deipa al fanch!

Edu: No senyor.

Exença No.

Eduardo. Alcalde. Agustí.

→

Ag: Alcalde!

Ed: (veientlo afeetat y creyant que
ve dirporat a rompre ab ell.)

(Ah!..)

Ag: Fassi'l favor...
de torna un altra hora.

Al: (Conuenint al un mal resultat per ell.)

Es cla'!..

Pro ha de saber...

Ag: Ja li he dit.

Al: Esta' be'

Ed: (Serenitat.)

Al: (A Eduardos)

Donya Carlota m'ha dat
per voste' aquest paper escrit.

(Mostrant la carta)

Ed.

(Ab marcada estrangera y
mirant a Agusti que no pot
dissimular la ira de que
acaba d'estar posschit.)

Per mi?

Ag.

(Prement la carta al Alcalde,

Per vostè!...

(Al Alcalde, com volent fer
veure qu'airé el la causa
de dirli que se'n s'aja per
poder parlar a solas ab
Eduard)

Per có...

Alc. Bé... corrent. (L'he feta bon...)

(Ap a Eduardo)

Jo també vinch a Girona;
l'esperaré a l'estació.

(Se'n va)

Escena 2a.

Aguiti y Eduardo.

Ed. No sé lo que m'ha de dir;

pero coneix qui hem de parlar.

Agu. De parlar no es horafà;

sols ho es de mata! o morir.

(Tanca la porta del fondo y

se'n va de dret a obrir la

papelera)

Ed. Ho comprench.

Ag. Gra de Déu!...

la ingratitut al fi es res
devant del marit ofès!...
fo ab ranch rento l'honor meu

(Obra la papeleria)

Ed. Pro, Agustí...

Ag. (Enter)

Quai aguet sortre,
de ditpa y virtut santuar,
del amic... estrafalar,
avuy la infamia, hi mostra
traidor, vil y solapat,
ha dut aqui dol y ruina!...
qui amor y honra m'

assessina,
ha de mori assassinat.

(Treu una pistola)

Ed. Jo!...; Y quina culpa tinch jo,
ni la Carlota y vosté
no son felissos?; Que hi sé
jo al ultim ab tot aixo?
Si ella ab mi's vol escuda,
fentme de pretext servi,
y ara voste' contra mi...

Ag.

(Enter)

Miserable!... Oh! no!... es enva!
que ni culpable no fos,
no's faria tan de noves!
En fi, devant de las probas

hi ha ja un abim entre 'l' dos
y al seu fondo rodarem
l'un o l'altre.

(Amar i llant la pistola)

Ed: (crit d'espant)

Está obcecado!...

Ag: Oh!

(Apuntantli)

Ed: Está...

Ag:

(Fora de "i")

Estich... desesperat!

Vull matal!

Ed:

(Presentantli "l pit")

Donchs, acabém!

Ag: Oh!...

Escena 2^a.

Eduardo, Agustí, Carlota
y Adela, Aviat Llorens.

Car. (Deteniéndola)

Agustí!

Ad.

Eduardo!

Ed.

(A l' Adela)

Aparta!..

(A Agustí)

Desahogui sa injusta furia!

Ag: Ynjusta?

Car.

Si!.. deus calma'te!..

Ag:

(A Carlota)

¿Es dir qu' es calú'mnia!..

(Mirant a Adela)

Ad.

(No sabent que fer ni que dir.)

(Oh!...)

Car.

¡Injuria!

Ag.

(Mostrantli)

Conèipes aquesta carta?

Car.

(Aterrada)

Ah! Agusti!

(Deixantse caure a l'seu peu)

Ag.

(Ab ira)

¡Malvada!

Edu.

(Aterrada per lo difícil de la

situació.)

¡Oh!

Ad.

Agusti!... reflexió!

Ag: (Reprimintre ab dificultat.)

Oh! 'm sobra!..

(Deixant caure la pistola)

Malehida reflexió!..

(Tapantse la cara ab las mans

per contenir las llàgrimas

que sent van à caure-li.)

Llo:

(Que surt de la porta

primera de la esquerra y

acostantse à Eduardo li diu)

Y Infame!

Ed:

(Avergonyit y abatut)

Ah!...

Llo:

(Senyalantli 'l dot que presenta

el cuadro d'aquesta situació.)

Això és la seva obra!

(Referint-se a Aguirre)

Lo qu'ell no ha fet, farà jo!

(Cuadro)

Copisteria del

Teatro Romea.

THE HISTORY OF THE

ROYAL SOCIETY OF LONDON

10/.

L'homme.

Acte 3^e

1887

1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

Llo: Que fas aqui?...

Je: Voste' mani.

Llo: Vina; 't buscaba fa estona.
Qui 't dit d'encendre 'l llum?

Je: Oh... no hi ha de que; en
sent 'l hora.

Llo: Tu tingas compte 'l que 't dich.

Je: Ab molt gust.

Llo: Calla y escolta:

que may respons a certat.

Je: Molt bé diu.

Llo: Molt bé diu!... Porra!

si encara no sabs que vull dir.

Ja que estem aqui, ya totas,
donchs, aqui; sobre 'l terren.

Mira; ; veus aquesta alfombra!
y aquets portiers?... y aquets
cuadros

y aquets sillons... que un m'gora
sentars'hi?... y aquet sofà?...

y aquet mirall y consola...

y aquets gessos plens de flors?...

En fi una sala... suntuosa;

que s'hi ha d'entrar... com

a missa;

aixís, ab la gorra fora.

Seus? Ja la veus.

Je.

Si puyor...

per revir!

Llo.

Donchs, t'equivocas;

Llo: Que fai aqui?...

Je: Voste' mani.

Llo: Vina; 't buicaba fa estona.

Qui 't dit d'encendre 'l llum?

Je: Oh...no hi ha de que; en
sent 'l hora.

Llo: Tü tingas compte 'l que 't dich.

Je: Ab molt gust.

Llo: Calla y escolta:

que may respos arrestat.

Je: Molt bé diu.

Llo: Molt bé diu!... Porra!

si encara no sabs que vull dir.

Ja que estem aqui, ya sotas,
donchs, aqui; sobre 'l terren.

Mira; ; veus aquesta alfombra!
 y aquets portiers?... y aquets
 cuadros
 y aquets sillons... que un n'gora
 sentars'hi?... y aquet sofà?...
 y aquet mirall y consola...
 y aquets gessros plens de flors?...
 En fi una sala... sumtuosa;
 que s'hi ha d'entrar... com
 a missa;

aixis, ab la gorra fora.
 S'ens? Fa la veus.

Je. Si tenyor...
 per resvir?

Llo. Donchs, t'equivocas;

que 'ls teus serveys no fan feites
ni aipò ha de servir de norma
per res. Vull dir que d'avuy
endavant, ja no hi ha moda
agui, ni criats de luy,
ni viuitas enfadores,
ni regalos per las festas,
ni cobrar soldadas grossas.

Mei clar; que t'ha de fé'l
carrech

que ha de fé'l treball
que t'toca;

no aipò de tot lo tant dia
portar quants, galó a la gorra,
corbata y pantalons blancs,

pupa negra, armillas grogas
 y botas fins a sonoll....
 que semblas un Carnestoltes,
 per du al figuatre recados
 y menfant' la roya boba.

Je. Jo... perdoni....

Llo. Bueu, ii;

desd' avuy mudem la roya.
 Cavar l'hort, rega' ls fruyters,
 lligar l'enciam y ecarola,
 plantar cols, sembrar llegums,
 fangá... y fer totas las cosas
 que venen a ser la feryna
 d' una cara aipis de poble.

Je. Dispensi... no tinch l'honor...

Llo. Com! Ah! ¿fan por las
terrosias?

Je. Com que l'anyor...

Llo. No t'ho ha dit?...

fa t'ho dich jo. ¿acomoda
te quedas. Tere no? te'n vas?

Los ganduls aqui hi fan nota

Je. A mi'm va lloga l'anyor...

Llo. Qui't don' ordres?

Je. La senyora,

Llo. Qui't paga?

Je. Encara no fa un mes

que hi som.

Llo. ¿donchs, trai'l compte
l'un te lloga, l'altre't mana,

(Trayentie diners per darli.)

ju... te; qui't paga't deslloga.

Je.: Vol callar? no tinch permis....

Llo.: O prens ai pò, ò de la màrma
que't clavo...

Escena-2^a

Llorens, Feliu y Agusti.

— —
(Per la porta segona
abatut y palit.)

Ag.: Llorens - per Déu.

Je.: Per servirlo.

Ag.: Surt.

Je.: Disposia. *Quua*

Ag. No t'allunyis... per si t'he
menester...

(Queda pensatiu)
Jeli. Descansi.

(Se'n va fora)

Escena 3^a
Agusti, Lorena.

Lo. Home...

magnífich!

Ag. Pro si l'escandol

hi te' de ser...; per que t' donas
fatich per no res.

Lo. Perque

291
lo inútil ha d'anar fora!

Ag: No'm regiris lo cervell
ab aquestas petitoyas.

No. Petitoyas?... no, Agustí;

aquet hefo, aquestas modas...

y la malehida politica

han dut aixo a casa nostra;

y'l mal se té d'arrancar;

pro... d'arrel!...

Ag.

(Alzantse concelssiu y demostrent

trant calma, reprimit la

força del sentiment que

sent propima a'explotar,

diu a mitja veu.)

¡Y en aixo trobas

lo remey... pe'l mien afront!
Llo: Ja sabs que jo t'inch mei rorn
que tu, y que no transigeipo
ni en lo fondo, ni en la forma.
Torna la casa al seu puesto:
lo altre... per mi deip ho corre.
Atg: Tot canviará: deipam 'ara
du a cap lo que més importa
si; tornará a ser la casa
com en época d'itpósa
de 'ls nostres pares!...

(Ab emargura)

La ditpa...

no hi serà... perquè fa es
morta!

Llo: Massa que ho sé. Pit.

Ag: (Ab entereia)

Pit? banta

dignitat!

Llo: Estém conformes.

Ag: L' Eduardo es a casa encara!...

Llo: Creus qu'ha marxat?
bona fóra!...

No tingas por; fo fa't puro
que, ni ab claror, ni a la fosca,
murtirà aipis como aipis.

Ag: (Com no podent veuítir la lutpa
entre la roba y 'l sentiment.)

Deu... de Deu!

Llo: Ara 't fa nosa?

aquet mati es quan te'n feya
ava ha d'estallar la bomba
Ag. Mira, Llorens; convenent
com estich de ma deshonra
entre 'l deutz de venjança,
que la reflexió me roba,
y convulsiu, y frenetic
me deipa, y foll d'ira impura
y per altra part, la falsa
situació sempre del home
del marit, ple de ridicul,
condemnat a la vergonya!
veig com alsada fantasma
la societat maliciosa,
que 'n lloch de darm'raho,

encara

voldria escrigir m'estret compte
 de la reparada ofensa,
 com un crim que Déu no abona,
 si'm quedo ab las mans tenyidas
 de sanch!... i ab risa sardònica
 si no'm venço, vindrà a dirme
 que no tinc sentiments d'home,
 y per indigne mercepo
 ser del mon escarni y mofa!
 Si, si! tot cuipo conech!...
 veig ma situació horrorosa!...
 Voldria arrancar-me'l cor!...
 ser tot càlcul!... fret com roca!...
 per desprecia'l mon... imbecil,

que confón la ofensa ab
honra!

ò bé arrancarme 'l cervell,
que 'ls arranchis del cor sofora
per cebarm' en la venfauca
com una hiéna rabiosa!

Llo: Bé, tot això... no va, vaja;
creïme al, menos una volta,
que no es just que 't comprom
ni en perill tan vida posias.

Ag: Y ara ets tu qui m'aconseilles

Llo: No te las pèquis tan fortas
per una bestia dolenta
no's deu perdre una persona

Ag: Es dir que'?

Llo: (Inter)

Que' una traició
 no mereix un acte noble,
 Déixat de la societat...
 y del món... y de la mona;
 que si ell... com home polítich,
 té la conciencia al estómac,

jo també polítichs a proba,
 se'l beura' la tramontana
 sens que may mes ningú'l
 trobia.

Atg: Aipó may!

Llo: Be, be; tu digas

lo que vulgas, poch m'importa.

Atg Una infàmia... de moment

pot fer fer qualsevol cosa;
un verdade assassinat!

pro quan ab calma monstros
se magnima una vengancia
y se perpetra a la sombra,
es pitjor que obra ab instint
de fiera; ella franca aborda
y de garra ab valentia...
al menos no es aleuosa!

Llo: Donchs, mira; no'n parlem,

agafeu una pistola
cad'un; feu sorts; toca
a n'ell

tirar primer; y temint tota
la culpa, te fa saltar

del enterrament la clorca;
 te queclas al iiti; ell marpa;
 y bona nit y bon' hora.

Oh! es molt just lo desafió;
 sobre tot, per tornar l'honra!

Ag: Y tu'm creus tan insensat?

Llo: Donchs, no entench lo que
 't proposas.

Ag: Ni es menester que t'ho diga.

Al ingrát que ab fe' traidora
 m'ha robat la pau... aipis
 com a la deslleal esposa,
 ningú mes que jo te'l dret
 y'l deber d'escrigils' compte.
 No'l canvi has de renyatar-me,

ni al m'eu pas vull que't
opòrias;

la deshonra en mi recan,
deixme sol tornar per l'
honra!

Llo. Esta bé; no't dich res més
(si a cas, fa se'l que fe'm fora
(se'n va per la porta

principal)

Escena 4.

Aguiti.

— —
Mon infame... y miserable!
cor humà!... van de passions.

aliment constant del càncer
 que la existència corromp!
 Filosofia del segle...!
 plantejar únicament pots
 lo problema de la vida,
 pero no darlo per resolt;
 que l'esperit y la matèria
 giran en cercle viciós!...
 Tot es deliri... y mentida!
 ni les causes, causes són,
 ni 'ls efectes són efectes!
 l'alegria y 'l dolor,
 l'amor, l'honra y 'l ridícul,
 tot imaginari, tot!...
 tot es sols de pura pensada

ve existeix, si calla 'l cor!
Convencionalisme... estúpid!
torment etern de la rahó!
y condemnat l'home a viure
dins las lleys d'aquet baix
mon;

te' en tothom un sever jutge
y un acusató en tothom!
Ser social, demunt meu pera
la sentència del afront,
víctima d'agena culpa!

(Ab revolució)

Ja que 'l mon cuipis ho vol,
de la societat inièua
no podent rompre l'acort,

277
de ma resolució i'ga
responsable ella, no fo!

(Se'n va pe'l fondo, quan
apareix per la mateixa
porta la Carlota, que clorre
Aguiti un moment indecis)

Escena 5^a

Aguiti, Carlota.

Ag. Ah!

Car. (Ab expressio de sentiment.)

Aguiti!...

Ag.

(Ab resentiment.)

Ni' una paraula!...

Car: So innocent! E' ho puro!

Ag: (Horrorizat.)

Oh!.. No!..

No amjadepis la blasfemia
del perfuri al deshonor!..

Car: Déu sab que no mento!..

Ag: Calla!..

Car: (Dominada)

Oh!..

Ag: (Ab fiera calma)

Demà, ants de surti 'l sol,

urtirás... d'aquesta cara...

per sempre!

Car: (Arrancha)

Aguiti!.. Perdó!..

198
Atg. Findrà el cotxe a la porta
de darrera.

(Volent insistir.)

¡Oh!

Atg. (Sech)

Està dit tot!

(Senyalantli la porta primera,

de la dreta perquè se'n vagi)

Car. Oh, Deu de misericòrdia!

(Entra plorant a la porta indicada,

Aguiti se la queda mirant y com

tement ser massa cruel, fa un

mouiment per anar cap a ella,

per tot d'una's repenta, y com

volent afegar la compassió

que sent per ella, diu)

Ag. Cor indigne!... cor traidor!...
rebenta de sentiment;
pro ella lluny!... Està resolt.

(L'e'n va pe'l fondo, quan
apareix per la porta, segona
de la esquerra l'Eduardo,
que s'queda un moment
parat mirant lo desapareixer.

luego avança fins a mitj saló
seguit del Alcalde, y Gran.

que venen per la mateixa
porta que Eduardo)

Escena 6^a

Eduardo: Alcalde, Gran.

Edu: La tempestat es terrible!

(Prouvant no ferna can)

Wah!... n'he passat de pitjors,

(Aviant al dor perquè passin)

Singan.

Gra: Si allí estabam bé.

Edu: Pot venir algu; aquí estem sols.

Al: Jo l'que dicti; vamós a veure
aiçò, com ha d'haber nom.

Edu: Molt sencill.

(A Gra)

¡Vosté promet

retirar l'acusació

del tribunal, si ell renuncia

la vara?

Gra. Si tenyos.

Al. (Ab estrangera)

; Com
renuncià'?

Gra. Aquí té' la instancia,
firmada per mi, y per tots
los companys que fets lo
varem acuar.

Ed.

(A l'Alcalde ap.)

Deixi fer.

(Alt a Gra y mirant a l'

Alcalde perquè no contra:

diquis)

Són

generosos.

(Prenent la instancia y mostrant

li perque digui que ii.)

Al.

(Com per foria)

Ja!

Gra

(A Eduard)

Aiyo' ho fem

per voste'

Ed: 'Ls ho estimo molt

Gra: Per ell? que anés a preirri!

Al: Ya voste'... a darli garrot!

Ed: Nafa; aiyo es gvestiü d'

arreglo

y no de novas questions.

Fo 'ls cyrecciü al un y al altre...

Gra: Gracias.

Al. Bé... a' cap 10m;
i jo tinc d'entregar la vara
Gra: És clar que sí!
Edu: És clar...

(Ap al Alcalde perquè dimiteixi)

Que no.

(Alt)

Així voste... ja està libre...
y ells contents. Demà,
antes que tot,
enviaré aipo al tribunal.

Gra. Bé, pro, ja veurà; y un cop
haja dimisit, la vara
qui la tindrà?

Edu. Voste!

(Veient que l'Alcalde vol re-
plicar l'estira de l'americana
perque calli.)

Al: (Es prou!)

Gra: No; diipervi; m'és m'estimo
que passi a mans del regon
alcalde.

Al: Perque jo y ell
estem com a gat y gós!

Gra: No; perque es molt
cunich meu,

y farà l'que vulga yo.

Ed: Vol manar detrau cortina.

¿y ls seus companys?

Gra: Oh, tampoch

volen tenir mal de cap,
ni se 'l'criat de tothom;

l'Alcalde es lo responsable;
nosaltres, dir "Féicho," y prou.

Edu. Esta bé; ara fo 'l suplico
que si haqués... algun estorb
tan bé per l'un com per l'altre
no moquin cap alborot;
prenquin paciència... y no
dixtin

quesera' asunto resolt.

Gra. Dimitint ell... ja esta' fet.

Al. Fo... la causa es lo que 'm co

Edu. Bueno, donchs; ja oitem
entesos.

302

Fa sabem qu'estic diipost
à servirlos a' uns y altres...
dirho a' ls seus companys fa pot,
Don Grau.

(Encaripant)

Gra. També' de nosaltres
disponi sempre.

Ed. Ara'l dos...
amichs, juritat?

Gra. (Allargantli la ma)
Per mi... mi... mi...

Ed. Aipis.

(Fentli accepta)

Al. (Encaripant)
Miri... (Costa poch.)

Gra. (Ja'n pagarai de recarros!)

Al. (Ja ho trobarai, com hi ha men)

Gra. Disposi.

Edu. En nom meu, saludis.

Gra. Cumpliré; ho agrahirai molt.

(Ja que se'n va)

Al. Miri que no climitipó.

(Boip a Eduardo)

Ed. Ba!... aquanti fort.

Al.

(Fo)

Sempre fort!

Gra. Que ve, ó 's queda?

Al.

(A Eduardo per Gran)

No 's fia!...

(A Gran)

Si, home.

(Anantien per la dreta, ab gra)

Edu: Per' qui.

Gra: (Posantli' l' braç sobre l'espatlla)

Anem, donem.

Edu: (Acompanyantlos)

Atpis me agradan los homes.

Gra: (Poqués encanyal' de colp!)

Al: (Poqués ferti' la sentència!)

Gra: - Deu lo quart.

Ed: - Etigan bons.

Escena = 7^a

Eduardo, aviat, Florens.

en

Edu: Ara ei meneister dii corre
com pioto a l' Aguti ai to.

Llo: (Ab torna)
Home...

Ed: (Sorpres y fingint serenitat.)

Diga.

Llo: Jo may gasto
compliments.

Ed: Calli, te rahó;
eccolti.

Llo: No; aquet paper
queti han donat, no fa
mólt...

Ed. Ah!... ei una instancia...

(Mestranthi)

Llo: (Prenent la)

Ja ho sé.

Ed: Com voste... en tot veu visions.

Llo: (Honrient.)

Si... finch lo fel sobre-ai pit...
y ho veig tot... de color forch.

(Se fica 'l paper à la butxaca,

deuant lo meu sorpres que antès)

Ed: No comprench....

Llo: Qué me la queda?

com que l'interessa poch
a voste, a mi pot servir-me.

Ed: Vamos, veig qu'està d'
humor!

Llo: Molt! molt d'humor!

Ed. Bé, ara al menos,
suposo, 'm farà un favor.

Llo: Un favor...

Edu. Si; ha de prometre'm?

Llo.; Prometre, diu?... Si fo fós...

com voste, tant ne faria

que li prometeri com no;

perque, alla punt promet,
ho trenea.

Ed. Don Lorens... no crech que

li haja dat motiu per tant.

Llo: Ja veura; aqui, en quatre
mots;

ja qu'he de parlarli
en plata,

li parlaré fins en or.

Jo, fill regon de la cara,
som mitj pagès, mitj senyor,
y tinch encara ls restavis
de ls meus passats, que al
cel son.

Al jardí moltes vegades
m'entretinch cuidant flors;
com remeno prou la terra,
tinch las mans àpres com
rochs;

aiçí arranco las hortigas,
sem que m'dongan may uyíó;
y si alguna resp hi trobo,
l'agafó sem per pe'l coll,

fot d'una estrenyo y li aipaf
'l cap ab l'altre puny clos!
Serp que al vedat de casa entro
fa pot dir que a fet a tots!...
Si m'enten... o no m'enten...
fa li he dit primer qui som.
(de'n va)

Escena 8.

Eduardo, aviat Adela.

Edu. Alguma'n porta pensada.

Bah!... dema' haurapassat!

Ade: (Demonstrant molta inquietut.)

Eduardo!...

Ed.

(Ab derdey)

Fu!

Ad.

Encotta!...

Ed.

¡y goras
encar!... quan culpable'm creus,
y empenyada en divorciar-te...

Ad. Si; perquè vinch a probarte
que se' encara 'ls debers meus!
Som esposa reientida

y humiliada, sem raho,

l'amor que t'vaig jurar un dia
anegar, trista, podria,

pro ferme insensible no!

Jo he sondefat la barlota,
que no pot dissimular

ni la passió ni la pena,
y uinch a dir, d'englay plena,
que a nit mateix deu marxar.
Ed. Adela!

Ad. No pots estar-te
agui ja ni un instant més,
ni jo tampoch puch
quedar-me!

Ed. ¡Y penyas així obligar-me
a dar per cert lo que no es?

Ad. Oh!... no es això!...

Edu. Això es! que prohi-

jo ma culpabilitat,

fugint... com un miserable!

Ad. No, Eduardo! És indispensable!

Ed.: Ahont veus la necessitat!

Ad.: La teua vida perilla!...

No se bé!... que a' no se aipí,
pe'l meu decoro obligada,
vols que de tu separada
no'm trobies ja y lluny d'aquí!.

Demà mati la barlota,

per no tornar ja may més,
també serà despedida

d'aquella casa!

Ed.: Malehida

gelosia, si cert es!

Ad.: Vindrà un carruatge a'

bucarnos

per la porta de detrás

y'ns durà a ciutat.
Ed. Repara....

Ad. ¡ Si ella mateixa donava
l'ordre; encara duptarà?

Edu. La Carlota!... que delira,
i ets tu qu' estàs delirant?

Ad. No delirém ni jo ni ella;
es lo perill que aconsella
que no perdem ni un
instant!

Edu. ¡ Y creus qu' encara que
deu crèdit

jo ara al teu... y al teu temor,
fós tan cobard! No! quedantme
y fins, ni conve, exponantme,

308
justifiqui desvaneci peré l'error!

La pobre, que sent la pena,
víctima d'il·lus marit...

pro confiada en sa innocencia...

¡qué molt que ara a ta exigencia
haja temut y cedit?

¡qué molt que al veure'ls
teus celos,

causa de tot lo disgust,

haja volgut, generosa,

probar-te que sab se' esposa...

fins tement un acte injust!

¡y que molt que, ab rahó

sobrada

abrigui l'convenciment

de que cor qui' endou agravi
unicament mou 'l llati
ei impuls del desitj que sent.

(Adela vol reconvenirlo)

Si!.. 'ls celos fan la suspita;
la suspita du al engany,
y 'l engany al mal obliga!
Ei honrada!.. Donchs, que ho riga
fins a costa del meu dany!
Vésten tu, si tan t'hi empenyas
fingeip cualivol motiu!
òdiam de lluny... y tens treva
pró l' honra d'ella... es la teva
es ton espos qui t'ho diu!

(Ja que se'n va)

Ad. Ingrat!

Escena 9.

Adela. Eduardo. Carlota.

Car: Eduardo!

Edu: ; Ah!

(Reprimint la passió que sent

a un ademan d'ella.)

Carlota!

Car: (Al, des)

Marpin!

(An' ell, referintre a' lo que

li ha dit l'Adela)

Li ha dit la veritat!

Edu. Vindicarla ma rahó esperada!
i bé, canva... y tota entera,
demunt meu la tempestat!
serenis....

Car: No!.. es impossible!..

Ad: Com ho es calmar mon esglay.

y la passió cruel que'l cega!
Car: ¡Oh!..

(No poden resistir la mirada

de Adela)

Ed. Adela!

Ad. L'amor no s'nega!

(Senyalantli la cartota con foto)

Mira!..

Car: (Com fent un esforç sobre ella
mateixa per demostrar entera.)

Oh! per Déu!.. marxim!..

Edu.

(Resolt y ab esforç)

May!

La veritat sosteni'm foca!

(A impuls de la mateixa passió)

Si et crim senti...! l'cos don, Déu!..

(Nallant al desespero.)

Si una suposició... ingrata,
cuipis l'honra y la fe'mata...
no ser culpable'm sab greu!

(Se'n va per la porta esquerra)

Escena 10.

Adela, Carlota.

—

Car. Adela...

Ad. Conech la seva

y la meua situació!

Car. No la coneix! Jo, sens treva
he estat, ab la passió meua,
fent esforços de raho!
Vaig casarm' enamorada
d'un home...

Ad. Pro no del seu!

Car. No obstant, ma fe de cada
no ha sigut encor llamada
del modo que voste creu!

Ad. Converria que'n cap manera
estein en cas de seguir!

Car. Té raho!

(Ab amarch decidida)

Escena II.

Adela, Carlota, Feliu

Fe. Senyora...

Car. Qui?

Fe. En Pere...

per més servir-la, ja espera
ab lo carruatge.

Ad. ¡Ah!

(com indecisa)

Car:

(A Adela ab intenció)

No?...

Ad:

(Ab resolució)

Si!

Car:

(A Feliu)

La que marxa... es la senyora.
Ad. Què faig?

(A Feliu)

Què esperi un moment
(Sent que se'n va porta esquerra, quan
ve' Agustí pe'l fondo.)

Escena 12.

Adela, Carlota, Feliu,

Agustí.

→

Ag. No pot ser; perquè ja es fora.
(Ab calma aparent)

Car. (Ah!...)

Ad. Agustí!

(Demostrant lo temor que abriga)

Ag. Serà un altra hora;
ara es mit. y fa molt vent.

(Baix)

Li suplico que no passi
lo que per sort he evitat...
ni així al cor més dolhi' amassí.

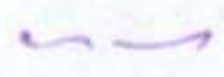
Ad. Jo estaré al tant del que passi.

(Se'n va per la porta indicada.)

(Jeliu se ha retirat pe' l'funda)

Escena 13.

Carlota, Agusti.

Car: Oh!

(Avant cap a n'ell per parlar-li.)

Ag. Ja ho sab; hem acabat!
Car. Cor de bronze!...

(Agusti li senyala que se'n va fora)

Si... obeheixo,
perque sé que he d'obehir;
pro encor que'l meu cor
esqueixo
sapigas que yo no deixo
de se avuy lo qu'era ahir!
Qué si'l meu deber d' esposa
satisfeya'l teu amor,
guardant lo cor safe'clora,
no en altra passio' amorosa
anhiaba ditpa'l meu cor!
y com so al teu no hi buscaba

rautre d'altre amor prime,
 que fa 'l mèn te' l'emplenaba,
 mon prime amor jo aufegaba,
 volent sols lo tèn tambè!
 Y fa ardent en mi vivia...
 sens jo haberte may faltat...

(Agusti vol inter)

mi encor avuy!...

(Agusti fa un ademant de repulsió

creyant que ment)

Oh! voldria

saber si, ental cas, hi hauria...
 moralment cap home horrat.

Ag. Oh!...

Car. Se, per ço, queta casa

dech deipar... demà mati!
surtiré!.. si 'l cor se 'm glaia
de fret dol!.. que Deu te fassa
més ditpòs tot sol, que ab mi!

(se'n va porta dreta, plorant
amargament.)

Escena 14.

Aguti, aviat Felie, y luego Alcalde.

Ag: Demà... l'escàndol...

Je: Senyor...

l' Alcalde, que vol entrar.

Ag: Què vol?

Je: Perdoni... pòc sembla

que li conve.

Ag:

Es tart.

Al:

(Passant en devant.)

Neurá...

No vinch pa á importunar lo
tantament.

Ag:

Surt (à Felú)

Je:

Vol callar? (re'u u a)

Eicena 15^e

Ajuti, Alcalde.

Al. Donchs, com deya...

Ag:

Siga curt.

Al:

Ab dos mots está explicat.

Ey... 'ls enemichs ho diuhen;
pro tot lo poble ja ho sab.

Agü... Que sab?... Que diuhen?

Al... Bé... encara

que ho vulga dissimular,
no pot; que, desde la tarde,
ho diu en la cara pintat.

Agü... (Ja es del domini del públich!
Y per ço havintut?)

Al... No tal;

per entregarli la vara...

per no fé... algun dii barat!

A vinté li ha feta bona;

pro a mi m'ha pafat lo cap

(Donantli la vara)

315
Tinga!

Ag: Que vol que'n fassi?

Al:

Antes

que fo mateix abaijarm'
a darla als contraris...tinga,
fassi'l favor...fo me'n vaig
del poble; no vull que'm clavin
a prenir.

Ag: Siga clar:

que' diu'l poble de mi?

Al: Si...

Ag: Diquiho cla y terminant.

Al: Que' ha renyit ab D. Eduardo...

que hi ha hagut un dalt
a baix...

Ag: Pro, diuhen perque?

Al: Si, diuhen....

que mei tart fa se sabrà,
fo, cuipo ii, he viit la tartana
que l'espera per marpar.

Ag: No ei cert; la tartana ei fora!
y ell ei aqui caia encas.

Al: Bè, pro...

Ag: Vorté dimiteipi...

ò no; lo altre poch li fa.

Al: Oh!.. es qu' ell te' per mi
una instancia

y fo lavull, per salvarm!

(Apareix de moment en

llocus pe'l fondo.)

Escena 16.

Aguiti, Alcalde, Llorens.

Llo: Jo la tinch.

Al: Don Llorens...

Llo: Ell

l'hauria deixat penjar

Al: Massa que ho veig

Llo: Dimiteixi;

l'instancia ira al tribunal.

Al: (A Agutij)

Vorte' y jo hem sigut las
victimas.

Ag: Vagi ab Deu!

Llo: Torno al instant.

(A Agutij)

(Se'n va ab l'Alcalde pe'l fondo,
quan apareix Eduardo per la
porta primera esquerra, quedant
sorpres al veure a Agusti, y aquest
no podent de moment evitar
tampoch la sorpresa, 's crua de
braços contemplantlo ab la sa-
tisfacció de la venfanta que ven
propicia a realitzar.)

Escena 17.

Agusti, Eduardo.

Edu.

(sorpres)

(¡Eh!)

Ag. No podia venir
més a temps... ni més bé!

Ed. (Per dretansell)

Ay, ay!...
m' ha semblat rentar l'Alcalde...

Ag. No ab ell ara ha de pensar:
qu'es... com sab, cuestió
més veria,

la que'ls dos hem de dur
a cap!

Ed. Y jo... molt lluny d'oposar-li,
creguí que ho entich desitjant.

Ag. Pot ié, així, arribem
a entendre's!

Ed. En quant per la meua part

ja li aneguro... S'enten...

Ag: Ja ja be de retirar
la paraula... perquè es fàcil
que aneguresi massa aviat!

Ed: Entrem en explicacions.

Ag: Aquestas si que seran...
per part meua dadas
prompte,

perquè si dos estem al tant.

Ed: Com diputat y polítich
ha obrat, es cert, noble y lleal;
com amic y com a home
ha estat ingrát y villà.

Ed: Ants que tot deca
advertirli...

y de aquí ve tot lo mal,
que parteix d'errat concepte.

Ag: Per desgracia massa clar!

Ed: De un error.

Ag: ; Oh!

Ed: Y vull probarli.

Ag: Fari'l favor de callar!

Quan ha permes que del

drupte

probés se'l fel sempre amarch!..

Quan fa en lo poble 's

murmura!..

quan fa's fiesa en men

semblant,

per ell traduhint lo

que passa
dins mon cor apunyalat...!
quan no ha sabut proposar
ni de digne dar senyals
guardant les racons...
las excusas,

per quan no tinguésses fa
sar paraulas l'apariencia
ni niqvier de la veritat...
quan he perdut fins...

Ed.: Oh! acabi!

Ag.: És cert!... no t'he d'acusar
de lo que, tan t'un com
l'altre
conceipem la gravetat!

Ed: L'acusacio poch importa,
quan hi ha l'dret de defensars!

Ag: Ja tindra l'dret de defensa
quan se trobi en lo meu cas!

Ed: Que vol dir?!

Ag: Quan lo senyali,
tot hom... -pro per criminal!

Ed: A mi?!

Ag: M'ha fet vorté un robo
que no l'pot restituir may!..
pro fo al mon puch delatarlo,
perque al mon un favor faig!

Ed: Qui exigeix de mi, en sa ira,
ja qui'esta tan obcecada!
i vol que publicament donga

probas de que m' un cristall
es més pur que la Carlota
com esposa seva?!

Ag:

Ca!..

Edu: ; Vol que jo faci comprendre
que, portat del meu cor franc,
en voste' he despertat celos,
seus poderho remediar?

Ag:

Ca!.. no!

Edu: ; Vol que'n publich diga
que, passió innoble abrigant
per sa esposa, he lograt d'ella
solament odi mortal!

Ag: No!.. no!..

Edu: ; Vol que un desafió

fingim; vorté 'm ferira,
 senie que jo. ni 'm defeni!

Ag: Ca. no! res d'aiçó!

Edu: Heyam,

donchs que vol?

Ag: Molt sencill. Firmit

aiçó.

(Presentantli un paper.)

Ed: Que és?

Ag:

(Donantli)

Ja ho llegirà!...

Advertint que si no ho firma,

llavors si que vull sa ranch!

Ed:

(Després d'haver llegit rapida-

ment, y ab molta sorpresa)

¡ Que passi per lladre!...

Ag: Lladre

es qui l'honor m'ha robat.

Ed: Prò aiçó diu que de la casa
jo he surtut un capital!...
y considerable!...

Ag: ¡ Y l'honra...

encara vorté no sab

qui'es un capital... inmens,

molt mes que tot l'oxplegat!

Ed: ¡ Y vorté intenta que pagui
jo ab diner!...

Ag: Y ha estat capàs

de pensar ho! Honra per
honra!...

sols vull també deshonrar?
A tots los diaris d'España
vull ferho incertà!...aipis, quan
la gent a mi'm miri ab
llàstima!

a vorté' rerá... ab espant!

Ed. S' ha empenyat en que

l'mon crega

cets un error y un crim fals!.

fa aiço es ceguera salvatge!

Ag.

(Ab irai

Jir mi!

Ed.

(Al enterar)

No ho esperi may!

Ag. M' obligará!...

Ed. A lo que vulga!
que no he perdut la raho encara

Ag: (Traient se una pitota.)
Honra per honra!...

Ed. (Fent l'últim esforç per convèncer.)

Ab la meua,
salva la séua!...

Ag: (Apuntant-li.)
Malvat!.

Firmi, o l'abraso!

Ed: (Ab resolució!)

Oh! tots firmo...
fentne trossos ab las mans.

(Esquinça 'l paper y. Uena a'ls
trossos ab ira.)

Ag: (Fora de ii.)
Ah!...

Escena 18.

Aguiti, Eduardo, Lorenzo
per el fondo, aviat Adela y
Carlota, per la dreta.

Llo: (Cap a n'ell.)

Aguiti!

Ed: Delira!

Ag: (Ab la foria del desespero.)

Lladre!!

Ed: Oh!...

Llo: Apartis!...

(Heient que Agustí no' conté.)

Ed. No!

Ad. }
Car }

Oh!

(Horrorizadas)

Ag.

(Com tement de no poder venjar-se
y descarregant la pistola ab

tota la sangra)

Mort!

Ed.

(Sentintse ferit)

¡Ah!

Foti:

(Cria d'horror.)

¡Ah!

Ad.

(A Agustí y abraçant-lo ab

Eduardo)

¡Fiera!

Car: Reina del cel!

Ad: Eduardo meu!

Car: (Fajantre la cara y plorant.)
Deigraciat!!

(cuadro)

Llo: (Espantat.)

Què has fet...?

Aq: (Mirant esperent.)

He rentat ma honra!

Ed: (Deixantse caure en un silló)

Si... la ferida... es mortal!

Aguiti escampa la vista

per tot, i en moure del

puerto, comencen a demo:

trar senyal d'enagenació

mental. Lorenzo esta palit y
abatit al costat d'ell: Carlota
inmovil com una estatua
y ab lo cap caigut, sobre las
mans ab que's tapa la cara;
y Adela apenollada al costat
d' l' Eduardo banyantlo de
llagrimes.)

Ad. Eduardo mèn!

Ed. Ants que mori...

Ad. Ah!

Ed. Agusti!

Agust gira la viita cap a'n'ell

maginament: Lorenzo mira

tambe, y l'un y l'altre acabau)

per pagar atenció completa,
 lo mateix que Adela y Carlota,
 pro sens descompondre l'cuadro
 que junts forman)

En aquets instants...

los darrers ja de la vida...
 en que l'home... ~~no~~ ment may!
 encoltin be' tots... y ho juro!

si amor... poch digne... y

poch cast...

he abrigat... per la Carlota...

Fots. Oh!

(fada un expressa distint sentiment)

Ed. Esposa ab honra... es encor!

Fots. ¡Ah!

Ed. La paraula donada...
de guardar fidelitat
al marit... no ha estat
rompuda!

(senyalant a Carlota)

Ella.. víctima d'engany...
si, pro honrada!.. jo culpable!..
Ho confesso.. y Deu ho sab!..

(Mor.)

Fot.: ; Oh!

Ag:

(A mitja veu.)

! Honrada!

Car:

(Ja un moviment. tot lo

sen es no podent contenir

la lluyta de ls oporats

sentiments dins del seu cor,
y queda terriblement aba-

tuda y plorant amargament.

Ah!

Ad.

¡Ab desapero!

Mort! Eduardo

mèu!

Ag.

Honrada!

Poiantre las mans al front

com no podent contenir ni dar

ordre a la aglomeracio d'

ideas que li acuden a son

recencia de la gran reaccio

qu'experimenta, pe'ls encontrats

sentiments en que batalla

'l seu cor, esclata ab una
festa y horrosa rialla, que:
dant completament boig!

Ja, fa, fa!...

Tot: Oh!

Ho: Agutí!... Per la rahó!

Car: ; Loco!

Ad: Déu etern!

Car: Reina, de 'ls sants!

Ag: (No parant de riure y mirant
vagament y esferolint.)

Lo home... ja, ja, ja!... té
ditpa...

ja, ja, ja!... quan ell no
ho sab!...

continua rient augmentant la
degeneració y trastorn general.)

— —
Fin de el Drama.

Copisteria
Teatro Romea.

